

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

280859

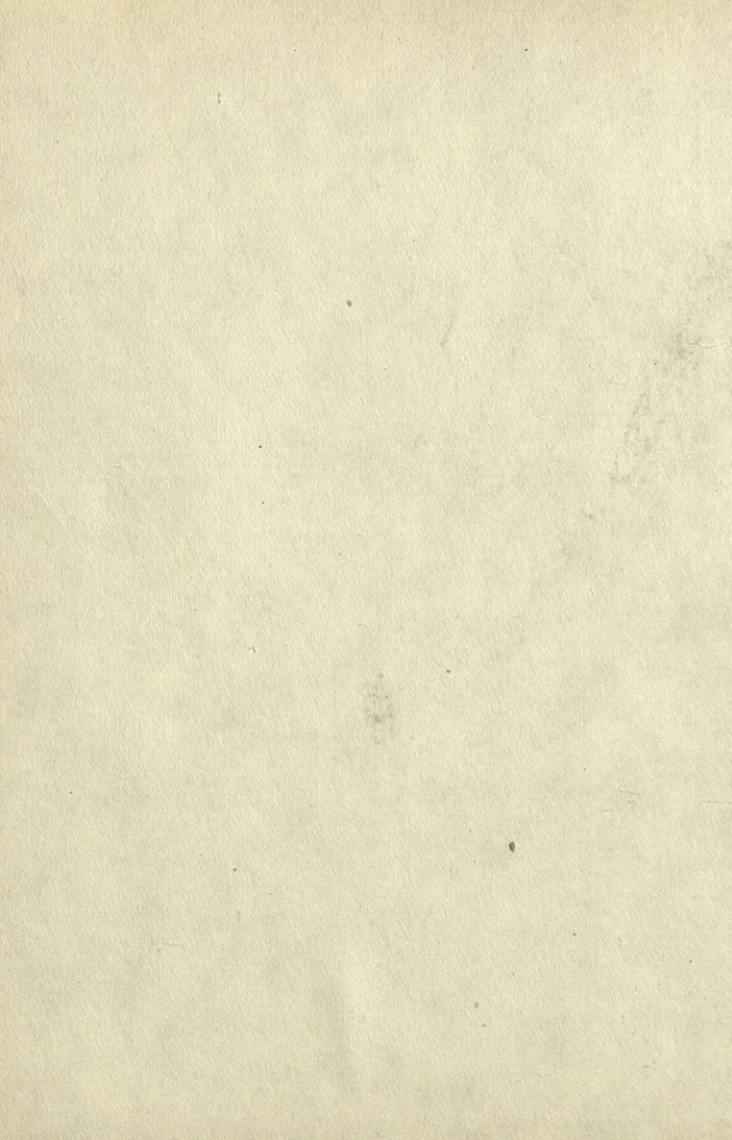
11.

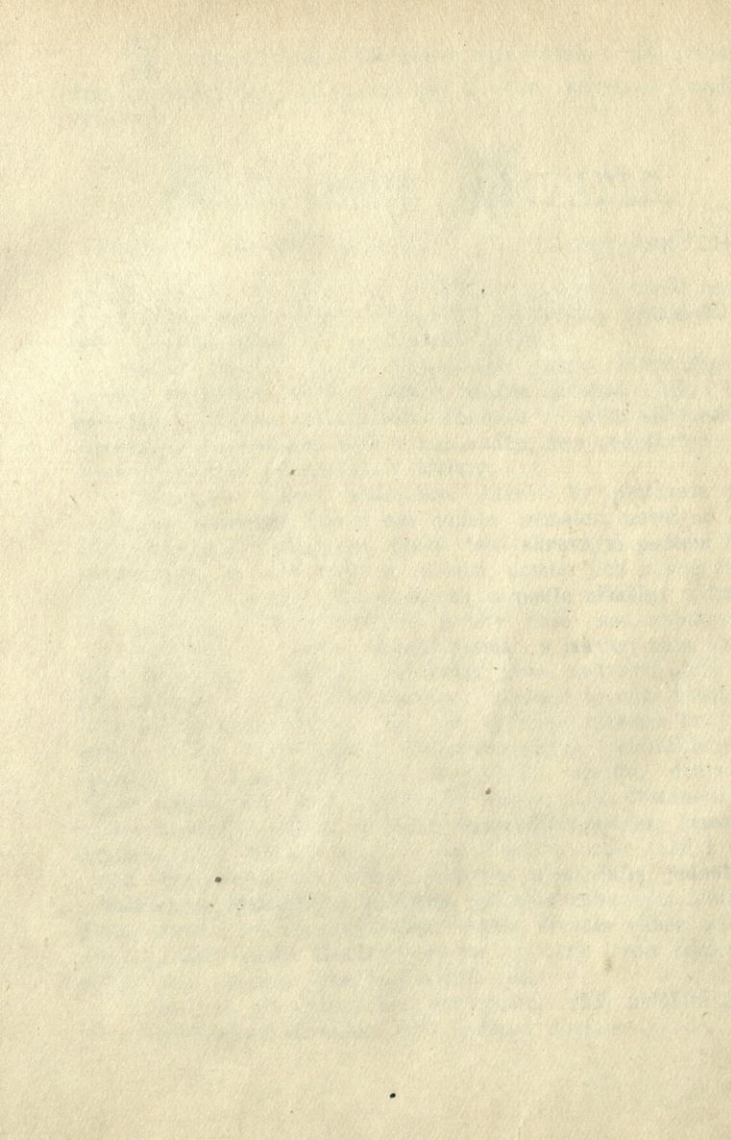
EX LIBRIS

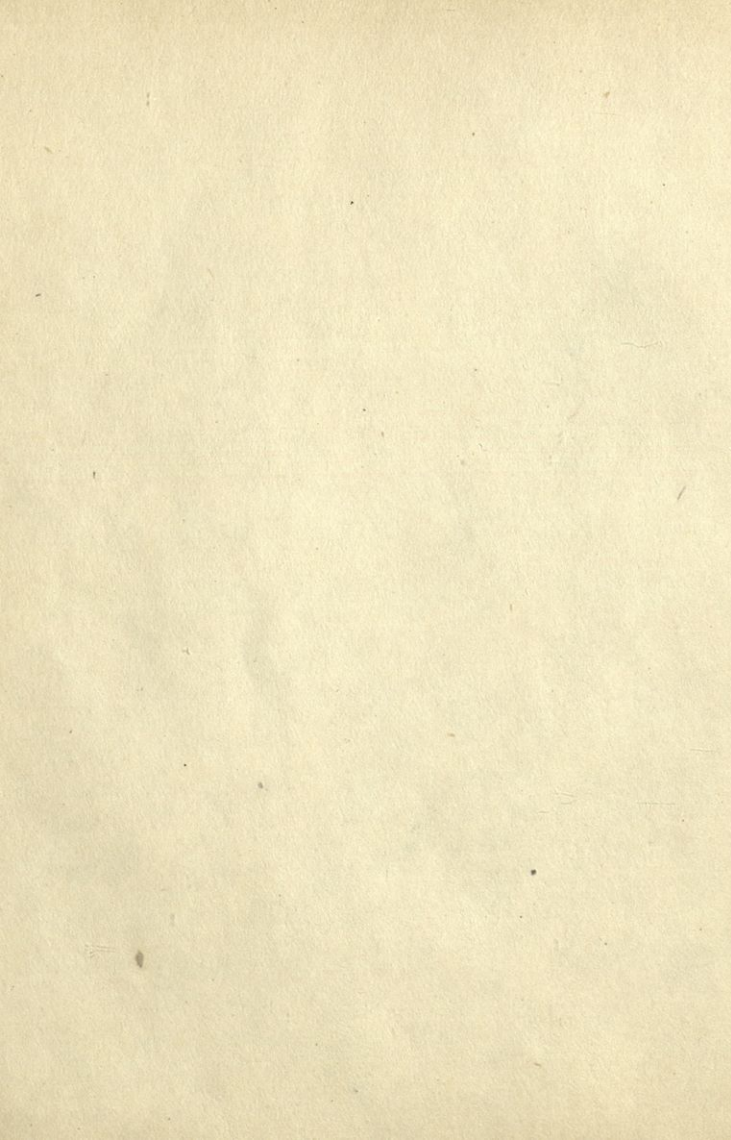

J.K. STRAKATÝ.

Všeobecné uznání, jakéhož se nám dostalo v tak krátkém čase za jediný jen rok, pobízí nás k tomu, abychom i nadále vydávali

SLOVANSKÉ DIVADLO,

SBÍRKU DRAMATICKÝCH SPISŮ SLOVANSKÝCH,

kteřáž přináší ve správném překladu novější i starší cenné hry polské, ruské, srbské, slovinské, horvatské, bulharské a též i nové původní, vše u přísném výběru.

Snaha četných našich divadelních jednot ochotnických, uváděti na jeviště svá hry pokud možno slovanské, též i nedostatek, jakýž dramatická literatura naše ve svém slovanském repertoiru doposud jeví, budí v nás naději, že s podnikem svým skutečné potřebě přicházíme v ústrety.

Důležitost takové bibliotéky, kteřáž by pěstovala jen slovanský repertoir, jest u nás dojistá nemalou, neboť až dosud vykazuje se literatura česká tak skrovným počtem her slovanských, že ani nedá se učiniti poměr jich k oné řadě francouzských, německých, a podle němčiny z franciny přeložených her, kterými jeviště naše jsou zaplavena.

Byli jsme si dobře vědomi obtíží, s jakými nám činiti bude při novém tomto podniku, avšak první nejtvrďší obtíž — sám počátek — jest již překonán: dostalo se nám všeobecného pochvalného uznání, na něž skutečně můžeme hrdými býti, jak ode všech našich českoslovanských i zahraničných časopisů, tak i od přečetných ochotnických spolků, dramatických spisovatelův a přátel divadla vůbec. Leč dostane-li se nám k uznání tomuto i všestranné spravedlivé podpory hmotné, doufáme, že v práci té nebude nám ustati a proto také s důvěrou obracíme se ku všem slavným divadelním jednotám ochotnickým, čtenářským besedám, spolkům zábavným, studijním, jakož i ku všem přátelům českého divadla vůbec, žádajíce, aby „Slovanské divadlo“ pro své knihovny trvale odebírali a tak svou podporou nám byli nápomoeni.

Ježto pak při výběru her, jež vydáme, vždy zvláštní zřetel k ochotnickým divadlům míti budeme, doufáme pevně, že

nebude ani jediného ochotnického divadla českého, které by „Slovanské divadlo“ neodebíralo a svůj divadelní repertoar touto sbírkou výborných her slovanských neobohatilo.

„Slovanské divadlo“ vyhovující proneseným přáním české veřejnosti opatřeno bude v každém svém sešitě přehledným životopisem toho slovanského dramatického spisovatele, z něhož přineseme některou vybranou hru v českém překladě; kromě toho opatřeny budou veškeré slovanské hry vysvětlívkami všude tam, kde toho bude potřeba.

Jednotlivé svazky vždy jednu hru obsahující vycházeti budou obdobně, avšak co možno rychle za sebou, v úpravě vkusné a praktické, při cenách mírných.

Ku pohodlí ct. odběratelstva vypisuje níže psané vydavatelství

předplatné na II. serii 10 svazků „Slovanského divadla“ za 3 zl. r. č.

Na zaslání poštovní poukázkou obnosu tohoto obdrží předplatitelé každý svazek ihned po vyjití přímo a franko od vydavatelství. Na 10 přímo u vydavatelství „Slovanského divadla“ v Jičíně objednaných výtisků jedné hry dávají se 2 výtisky zdarma a zásilka proti dobírce se frankuje, tak že objednavateli žádné vedlejší výlohy se nezpůsobují.

Přímé objednávky, zásylky peněžní, jakož i rukopisy adresovány buďtež:

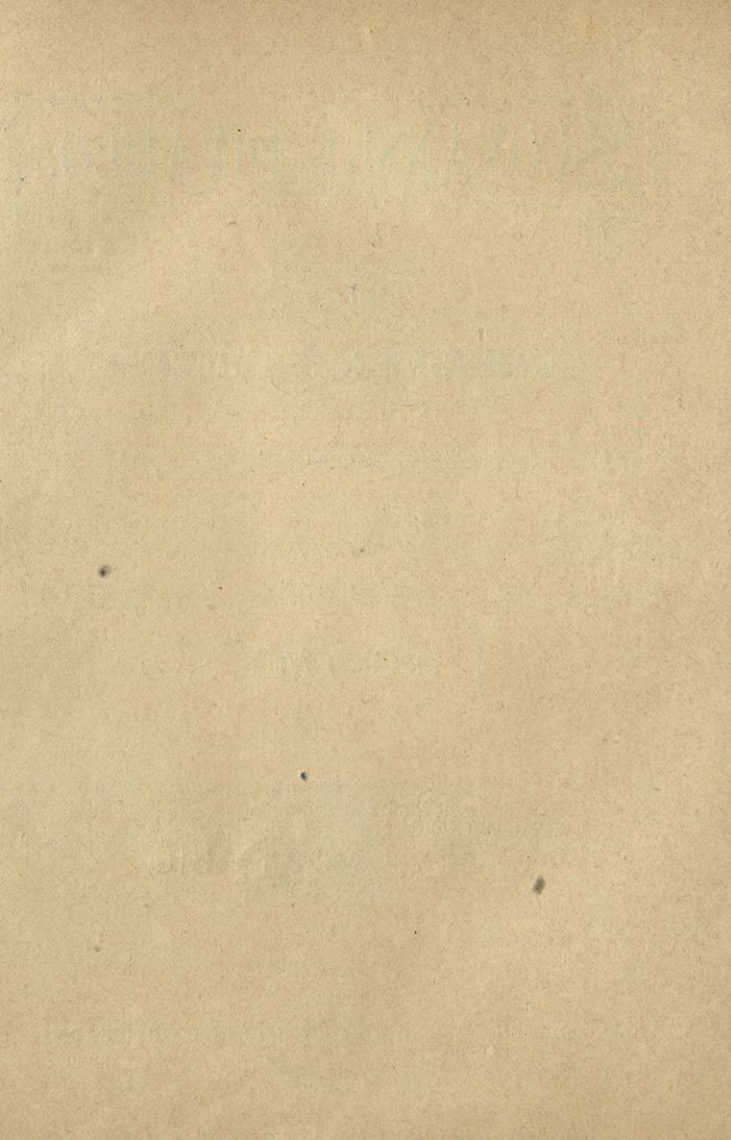
Vydavatelství „Slovanského divadla“

Knihfiskárna Lad. Sehnal v Jičíně.

K laskavému povšimnutí.

Pány ochotníky dovolujeme si zvláště pozorny učiniti na výhody, jakéž vyplývají z hromadného odebrání kolika výtisků ku provozování určené hry, kolik v ní úloh se nalézá, čímž zbaví se obvyklého a mnohem dražšího rozepisování úloh. Z knihy tištěné nejen lehčeji úlohám lze se učiti než z rukopisu mnohdy chybného a nedobře čitelného, ale každý spíše v ducha hry se vpraví a úlohu svou lépe pojme maje celý děj v ruce svých a čta při učení se úloze své též role ostatních spoluherců, čímž i režii ve zkouškách práce značně se usnadňuje.

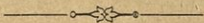

SLOVANSKÉ DIVADLO.

SBÍRKA

DRAMATICKÝCH SPISŮ SLOVANSKÝCH.

SVAZEK XI.

(II. serie sv. 1.)

TUGOMER.

1882.

NAKLADATEL LAD. SEHNAL V JIČÍNĚ KNIHTISKÁRNA.

TUGOMER.

TRAGOEDIE V PĚTI JEDNÁNÍCH.

Od

JOSEFA JURČIČE.

Ze slovinčiny přeložil

JOSEF PENÍŽEK.

*Príteli, Mrs. Křemm 50 let
ko vydatní této tragedie sv.
body*

14. T. 31.

Josef Penížek

1882.

NAKLADATEL LAD. SEHNAL V JIČINĚ KNIHTISKÁRNA.

280859

280859

— V příčině práva provozování *divadelními společnostmi* nutno dorozuměti se s nakladatelem.

Divadla ochotnická práva toho volně mohou užíti.

9. V. 1977 D 146

PAMÁTCE

*neunavného bojovníka za práva slovanská,
spisovatele tohoto díla*

Josefa Jurčice

(† 3. V. 1881.)

posvěcuje tento překlad

Jos. Penížek.

V Dražicích, u Tábora, 5. dne měsíce května 1881.

JOSEF JURČIČ:

TUGOMER.

TRAGOEDIE V PĚTI JEDNÁNÍCH.

OSOBY :

Tugomer.

Zorislava, jeho choť.

Grozdana, jeho švekrůše.

Stará Vrza, jeho babička.

Rastko, jeho syn.

Bojan, jeho přítel.

Mestislav,

Batog,

Volkan,

Lastún,

Chotěbor,

Kajaznik,

Isteklosem,

Isteklosmovič,

Spitihněv,

} velmoži a vojevůdcové slovenští.

Zovol, křestanský misionář mezi Slovany.

Gripo, německý osadník mezi Slovany.

Geron, francko-německé kníže krajiny polabské.

Hildebert, biskup mohucký.

Radnef, Geronův podvůdce.

Dva starci, Braniborci, velmoži, lid, vojsko.

Děj odehrává se v slovanském městě Braniboru, před městem a v Geronově tábore v čas bojů polabských Slovanů s franckými Němci, roku 940. po Kristu.

Jednání první.

Ulice v městě Braniboru.

VÝSTUP 1.

Dva starci (nesoucí na ramenou plné měchy jdou přes jeviště.)

První stařec. Rci, myslíš, bude s Němci jistě boj?

Druhý stařec. Tak aspoň praví se a všechno též,
že válka bude, svědčí. Na podzim
již divná věstila to znamení.

První stařec. Dřív na jih odletěli jeřábi.

Druhý stařec. A havrany se nebe černalo.

První stařec. Bůh Svarog v noci třikrát rozvěsil
plášť zkrvácený celém po nebi.

Druhý stařec. To vše nám věstí boj a zápasy.
Jak sivý vlk se tiše připlazí
s hor v selský dvorec mezi krotký brav
a vraždí tam, když pud jej pohání,
tak vpadá litý soused německý
v zem slovanskou.

První stařec. Ba, pomoz Perun nám!
Kdys neznal rod náš takých sousedů.
Běs litý vpadniž na ně s Moranou!
Proč, myslíš, nedají nám pokoje?
Proč takovými jsou? co slyšel's ty?

Druhý stařec. Nač ptáš se? Každé dítě poví ti:

že pokořiti chtějí Slovana,
by porobeným byl jim člověkem,
jenž nemá práv svých ani svobody!
Daň chtějí. Slovan aby Frankovi
šel lovit divých turův, bobrů, kun,
by všeho, pluh co zdělá slovanský
a bozi skytnou, platil desátek.

První stařec. Též já jsem slyšel tak, leč divno je,
že častokráte s hlavou rozbitou
se od nás vrátivše přec neustávají
a brojí dál. Jim lidí rubati
a klidné pálit osady je rozkoší.

Druhý stařec. Že vrátili se, pravíš. Ba, tak jest!
Než taž se věštích ptáků, brate můj,
zda také povraždění navrátí
se domů ze slovanské země teď?

První stařec. To s těží. Mnoho mečův ostrých jest
a těžkých kyjů ještě ve vlasti.

Druhý stařec. Což meč a kyj by byl i štít i mlat,
i zbraní všech je víc než bylo dřív,
než mužů není silných, jak jich bývalo.
Neb rci mi, jaká naše mládež jest?
(Bojan přijde, zůstane však v pozadí.)

První stařec. Toť ovšem pravda, naše mládež teď
již není takou, jakou bývala,
ni není při ní dávné chrabrosti.

Druhý stařec. Již není ani moci bývalé
ni vůdců není, jakým Čádrag byl,
jenž metl lukem střelu kalenou
v zem devátou a jedním machem jen
již rusou hlavu Němci rozdobil.
Viz, takých vůdců nyní nemáme.

První stařec. Víš, kdo by ještě mezi mladšími
byl rozmyslný vojín rozumný?

Druhý stařec. Věř mi, že nikdo.

První stařec. Tugomer!

Druhý stařec. Hoj Tugomer! Jej všichni chválili,

to nelze stajít. Kde však nyní je?
 Nám odvedli jej Němci v zajetí,
 kdež otročí jim, jeli ještě živ.
 Co radil nám, to bylo rozumno,
 než tu ho není, není vůbec již.

První stařec. O, Morano!

Druhý stařec. Nám Perun pomozíž!

VÝSTUP 2.

Předešlí. — Bojan.

Bojan. Proč teskníte tu, starci, žalobou,
 již netřeba nám. Jsteli slabi vy
 a seslablili vy jste v starosti,
 též nesestárli s vámi ostatní.
 Teď domu jděte dětem povídat,
 jak slavni byli naši dědové,
 a k boji povzbudit. Tu teskníce
 a žalujíce, jak je slabou přítomnost,
 již vidíte vy okem ochablým,
 nic neprospějete své otčině.

První stařec. Co pravil?

Druhý stařec. Pojd' již. Pravdu pověděl.

Nám nesluší se, bychom lkali tu
 a tesknili. Ba věru, pravdu děl.

Bojan. Slyš, starče, jméno Tugomerovo
 jste prve prohodili. U nás jest.
 On ze zajetí Němcům unikl
 a v těchto dnech se šťastně vrátil sem.
 Kde váš je domov, že to nevíte?

První stařec. Že unik'?

Druhý stařec. Jeli možno?

První stařec. Tugomer?

Bojan. Je vskutku tomu tak, když já to díím.

Druhý stařec. Dík budiž Perunu, to dobrá věst.

Dnes teprve jsme dostihli sem s hor,
tam ničeho nám ještě neřekli,
neb v horách neznáma je zpráva ta.

Bojan. Vy tudíž dbejte, ať se rozhlásí. (Starci odejdou.)

VÝSTUP 3.

Lastún. — Batog. — Kajaznik a Bojan.

Lastún. Hle, Bojan je tu, ten nám dojistá
vše říci bude moci podrobně,
co Tugomeru přihodilo se.

Bojan. Ba mohu. Němci nemají ho již,
neb prchl k nám.

Kajaznik. A věru v pravý čas,
neb každého nám třeba vojína,
zvěst od hranic sem došla pravdouli,
že chystají se, by nás přepadli.

Lastún. Jak se to přece přihodilo vše?
On prch! A Němcům? nikdo neslyšel
nic takového nikdy. Nebohým
byl, kdož jim dosud padl v zajetí.
Bylt jejich otrokem a na jih daleký
jej posýlali na své pozemky,
by roboval jim, že nikdy neshledl
již země slovanské ni Peruna
do smrti bílé, jež jej spasila.

Bojan. Tím věcí, myslím, je to hrdinství,
když Tugomeru podařilo se,
co nikdo nemoh' dosud z našinců.

Lastún. Ni dřív ni nyní. Spolu pomněte,
že toho roku, v němž byl Tugomer
jat na pomezí a pak odvečen,
on nebyl sám jen, nýbrž nejméně
že ještě dvanáct bylo mladíků,
již na výzvědy zašli daleko

a Němci jati byli v porobu. —
Nuž, unikl jich jiný některý?
Krom Tugomera sama nižádný!
Jak on to moh. sám jen učinit?

Bojan. Lstí jakousi a svojí moudrostí
své nepřátely nejprv oklamal,
že jeho přísně pozděj nestřehli.
Pak smělým byl a štěstí přálo mu.
Nuž prchl, unikl jich, utekl.

Kajaznik. A co pak vypravuje? Pravdali,
že chystají se k vojně proti nám,
jak praví se? Co pravil Tugomer?

Bojan. Že chystají se na nás udeřit,
a třeba bude, bychom také my
co nejdříve se domluvili již,
jak bychom vlasti svojí hájili.

Batog. Nač třeba k tomu ještě porady?
Zbraň každý nabrousiž a meč a štít
a mlat a oštěp sobě připravíš
a připraven buď svojí s čeledí:
toť rada nejlepší a nejkračí.

Lastún. Toť arci pravda je, než mužům vždy
jsou dohovor a rada potřebny,
by lid se jednou řídil myšlenkou,
když vlasti hájit ubírá se v boj;
a že je Tugomer sám moudrý muž,
jenž posel z rodu chrabrých vojvodův
a čackých, povždy šťastných vojnův
a našinců, tož budmež veseli,
že nyní právě Perun poslal jej,
když do rukou se vnucuje nám meč,
své bychom domoviny hájíce
jí Němci porobiti nedali,
neb chrabie zhynuli. — Jsmeť sirotky,
neb smrt a kruté boje poslední
nám pochvátily mnoho junákův
a předních mužů zvláště.

Kajaznik. Ba, tak jest.

Bojan. Kdo, kdyby Tugomera nebylo,
by hoden byl, být vůdcem?

Kajaznik. Věru, kdo?

Batog. Mně Tugomeru nelze vytýkat
ni věci jediné, než myslím přec,
že není u nás nouze takové,
by pranikdo již nebyl mimo něj.

Bojan. Nuž pojmenuj mi, kolik slovanských
znáš Tugomerů. Čítej, příteli!

Batog. Bych jednoho jen pojmenoval vám —

Kajaznik. Kdo je ten jeden?

Batog. Mestislav!

Lastún. Vší hoden cti.

Batog. Vším dobrým Tugomeru podoben,
jen zkušenější ještě jest než on.

Bojan. Ba, v svéhlavosti!

Batog. A též v chrabrosti!

Bojan. Já Tugomera s Mestislavem zřel
již oba, ani v šiku stáli válečném,
než jaký rozdíl!

Batog. Rozdíl ovšem ten,
že nikdy nebyl zajat Mestislav,
neb spíše byl by dal se rozsekat
než zajat.

Bojan. Pozor na jazyk a pamatuj,
že zraněn byv a leže na zemi
ne prchaje byl zajat Tugomer!

Batog. To nikdo neviděl, ni ty ni já.

Bojan. Ty podezříváš jej?

Lastún. Buď mezi vámi mír!

Proč myslí svoje pobuřujete?

Což v skutku nemohou dva Slované
bez vzájemného býti rozporu,
když s druhem ihned nesouhlasí druh?

Ty svobodně ctiš Mestislava si,
já Tugomera víc, jsouť oba našinci

a věrní Slované. Nač pro ně oba tu je třeba sporu? Rci nám, Bojane, jak o Němcích se prones' Tugomer.

Bojan. On děl, že mocni jsou, ba mocnější, než nám je vhodno, že však myslí přec, že se jich ubráníme šťastněji, když s rozmyslem a klidnou rozvahou se vrhnem' na ně, nežli kdybychom v ně bez rozmyslu chtěli udeřit, neb velmi Slovanů se Němci strachují, a proto jenom na nás útočí. — Tak Tugomeru strážce německých děl hranic, kníže Geron, poslaný svým králem v pokrajinu polabskou, by se Slovaný válčil.

Batog. Ďas mu věř!

Lastún. Proč pochybuješ.

Batog. Nás že Němci bojí se?

Když lasičky se kanec strachuje, jež nemůže mu nijak ublížit, pak pravdou je, co praví. — Zemí nám a svobodu by rádi vyrvali, by pány byli nám, svým otrokům.

Bojan. Těch věcí Tugomer as vědomost má větší nežli ty a já, neb sám dva roky celé mezi Němci byl.

Lastún. Jej dojista je nutno poslouchat.

Bojan. Hle, vizme, právě přichází k nám sám.

Batog. A Mestislav je s ním?

Lastún. A Gripo též.

Batog. Ten Němec Gripo? Proč se vtírá ten k nám v naše čety sem!

Lastún. Je německý sic osadník, než poslovaněn již, neb proti Němcům s námi bojoval. Jeť poctivec a našinec.

Batog. Ďas měj si jej!

Bojan. Ni já mu nejsem valně přítelem,
než Tugomeru přispěl k útěku,
a bez Gripa by nebyl Tugomer
teď u nás, kdy ho třeba nejvíce.

VÝSTUP 4.

Tugomer. — Mestislav. — Gripo. — Předešli.

Mestislav. Jak pravil jsem, já Němci nevěřím,
já nevěřím! Co dnes nám slibuje,
již pozítří zas bude zapírat.
Buď toho pamětliv, co pravil jsem.
V svou jenom povždy důvěřujeme moc
a na nikoho nespolehejmež.

Tugomer. Aj, s druhy milými tu Bojan jest
a Lastún též a Batog! Vítejte!

Lastún. Nám spíše dlužno tebe pozdravit;
zdar tomu, koho chránil Perun sám!

Kajaznik. A mne již neznáš?

Tugomer. O ty's Kajaznik,
v tom čase se's však trochu proměnil.

Kajaznik. Rci, že jsem sestaral. Tys, jako dříve, čil,
nic nevidí se, že's byl v zajetí.

Lastún. Tam asi špatně se ti dařilo.

Tugomer. Zle nebylo tak, jak se podobá,
neb doma nejsou Němci takoví,
jak v bojů čas, i dá se s nimi žít.
Mne sice dbale střežli v žaláři
a pozorovali můj každý krok,
leč jinak ke mně kruti nebyli,
ni prací sprostých nikdy nedali.
Jíst poskytli a píti s dostatek
počínali se mnou rozhovor,
jen svobody a vlasti předrahé
a milých přátel jsem tam postrádal.

Gripo. Tak věru je.

Batog (stranou.) Ty, uprchlíče, mlč !

Mestislav. Věc divnou slyšte, statní velmoži !
Mní, vše to rozmysliv si, Tugomer,
že bychom dobře nyní činili
se Němcům pokořice poněkud
a znikajíce nyní bojů všech.

Tugomer. To nepravil jsem, dobře rozuměj ?
Já pouze radím, bychom moudřejší
a pozornější byli. Co nám prospěje
moc v myslech, nemámeli v rukách jí ?
Zda chodíš na lov túří holoruk,
či přichystáš si ostrou ocel dřív ?
a nechytášli v léčky zajíců ?
Tak učiníme nyní také my.
Mne uposlechneteli, přátelé,
pak vojny ujdeme a získáme
též síly dosti, bychom hájili
v čas příští svobody své.

Kajaznik. Slyšme jej !

To by nám věru bylo prospěšno.

Lastún. Já první s tebou jsem, neb krev a boj
a vášně nejsou věci radostné !

Jen uhájimeli své svobody,
pak se mi mír zdá věcí nejlepší.

Kajaznik. Tak jest. Mír budiž dále zachován,
když možno to.

Tugomer. To není obtížno.

Zde rozhodnouti nám však nemožno,
co činit slušno, bychom počali.

Čas miji rychle. Neotálejmež
a překvapit se Němcům nedejmež !
Dní za několik náš se sejdíž sbor,
by v něm se tajně stanovilo vše.

Mestislav. Nás věčinu si můžeš získati.

Vím, že jsou měkčí lidé Slované
jak dříví lipové : ty stesáváš

si z něho bohy své i běsy své.
Mne nečítej však k těm, jež přemluvil
bys rád, neb pokud Mestislavovi
se jazyk hýbe, bude rodákům
svým stále zrazovat, by s úhlavním
se nepřítelem nedomlouvali
než mocí krvavou a pádnou pravicí.

Tugomer. I kanec divoký byv postřelen
se vrhá v četné lovců zástupy
a zuří jako ty : máť odvahu,
v svou smrt se řítí však. Tak bychom my
též jednali teď, v protivníky své
se bez přípravy ruče vrhnouce,
jenž po dva roky celé přemýšlel,
jen jak by docela nás podmanil.
Co vy jste činili však, Slované,
v tom čase ? Zdali chystali jste se ?
As málo víc než nic. Vy každý jste
šli za pluhem svým, úlů střežli, starali
se pro své ženy a své pro děti,
než meč, jímž nutno hájit domova,
tlí v rezu zhoubném, pokud nepřítel
již není před prahem. Nám potřeba
je lhůtu k rozmyslu mít, abychom
se k boji řádně mohli připravit,
jímž chceme zajistit svou svobodu,
a k tomu třeba lsti a moudrosti,
ne přenáhlené ukvapenosti.

Kdož úmyslu se tomu poddá na oko,
ten v pravdě nepoddal se, podobát
on tomu se, jenž statně klesaje
svou za vlast na bojišti vítězí.

Mestislav. Já v nenávisti přímou miluji
jak v lásce. Možno, že mě přesvědčíš,
leč tehdy teprv až se oklamu.
Teď nevidím, že možno bylo by
žít v míru s lidmi, jako Němci jsou.

Tugomer. Já dojdu toho, Perun svědkem buď!
 Jen nyní míru dbej: vše věci svěř
 mně s důvěrou a neruš jednoty,
 neb dojista se brzy přesvědčíš,
 že moje cesta byla pravou jen.
 Pak na tvou vstoupíme a potahnem'
 zas s tebou všichni; pro boj hlasovat
 chci první, až nám k boji přijde čas.

Kajaznik. Tak jest. Jen mír a bojů nižadných!

Mestislav. Nuž čiňtež každý po svém rozumu,
 mne nemůžete donutiti však,
 bych jinak přesvědčen jsa, přispěl vám.
 Já s Němci jeden jen znám dohovor,
 jak předci činívali: zbrani řeč.
 Až bude toho zase potřeba, —
 a mně se zdá, že brzy bude to, —
 pak vědomo Vám, kde je Mestislav.

Batog. A Batoga vždy najdou při tobě.

Mestislav. Mně Batog povždy věrným druhem byl.

Lastún. Nuž mluvte přec, mně není jasno vše,
 je třeba podrobně vše vysvětlit.

Tugomer. Tu nelze skončit věcí docela,
 jež náležitě káže rozmyslit
 nám mimo vůli naše povinnost.
 Již k úmluvě jsem všechno přichystal,
 leč prve nežli povoláme sněm
 všech pohlavarů našich čeledí,
 co Geron míní, nutno znáti nám.
 Teď, přátelé, vás na svůj dvorec zvu,
 tam snáze bude lze se domluvit.

Bojan. Tak jest, neb mnoho lidu stojí kol,
 jenž rád by slyšel víc, než potřeba.

Tugomer. Jdeš s námi, Mestislave?

Mestislav. Nikoli,
 já navrátím se zas.

Gripo. Proč nechceš jít,
 snad přece dáš se námi přesvědčit.

Mestislav. Když Tugomeru nebylo to lze,
tož nevím, jak by Gripo zmožil to ?

Batog. Ať Gripo přesvědčení svého jde
jen sousedům svým hlásat německým,
by přestali již ubližovat nám.
Proč vnucuješ svou radu Slovanům ?

Tugomer. Stůj ! Kéž je nadšen každý Slovan z nás
tak pro věc naši, jako Gripo je !
Pak blaze bude nám. Rci Batogu
to, Mestislave, příteli.

Mestislav (Batogu.) Již jdem' .
(Odejdou : Mestislav a Batog na levo, druzí však
na pravo.)

VÝSTUP 5.

Zástup *Braniborců*. Později mnich *Zovol*.

První Branib. Zda Tugomera shledl's knížete ?

Druhý Branib. Co asi hovořili spolu tu ?

Třetí Branib. Past velkou naličují na Němce,
by jako myši v ní se chytili,
když v naši zem se opět přivalí.

Druhý Branib. Je chytře prozkoumal as Tugomer,
když dlouho u nich seděl v zajetí.

První Branib. Hle, Zovol, bohů nepřítel, je tu.

Třetí Branib. Co poví o svém bohu, poslyšmež !

Zovol (pro sebe.) Lid velmi četně je tu shromažděn,
a vůdci odešli již rokovat
as o vojně. O, zatvrzelé lidstvo ty
a zaslepené, samo mučíš se,
krev prolévajíc. zmírajíc — a proč ?
by tvoje duše byla spasena ?
O ne, jen pro svůj jazyk slovanský !
Co prospěje vám rod i vaše vlast,
co slovanská vám platna svoboda,
proč pachtíte se, nemůžeteli

svých duší spasit v církvi posvátné!
 Tu lidé jsou. — Jsem bohem povolán,
 jsa velesvaté víry Kristovy
 jen sluhou nehodným, bych hlásal ji
 a nebi spasil jednu duši snad. —
 O zjasniž pán mi slabý rozum můj,
 přežž řeči silné svatý Havel mi
 i svatý Kilian i Bonifac!

(Vystoupiv na vyšinu počne mluvit.)
 Slyš, národe, mě, sluhu božího,
 jenž velikou vám bohu o jednom
 zvěst oznamuje, pravém, jediném,
 jenž celou zemi stvořil s nebesy
 a hvězdy, měsíc, slunce, člověka!
 Jen on, bůh jediný, je světa zař,
 on pravda jest a život: vladne vším,
 všem národům až světa na konec,
 i bude soudit lidi po smrti
 a nevěřící vrhne věčnou v tmu.
 Kdož věří v něj, ty vznese do ráje,
 kdež samá radost jest a veselí.
 Bůh jediný se Kristus jmenuje:
 byv poslán bohem hlásat sestoupil
 v svět míru, pravdy, lásky bratrské.
 Kdož věří v něj, ten bude po smrti
 žít do věčnosti v ráji blaženě;
 kdož zůstane však starých při bozích,
 se bėsům klaně, kteří ze dřeva
 jsou stesáni a ducha nemají,
 ten na věčné je časy zatracen!
 ten přijde po smrti tam, kdež je tma,
 tma věkověčná, stálý pláč a ston.
 Váš Striboj, Perun váš a Daždibog,
 i Morana i Vesna bohyně
 a všichni vaši bozi podobní,
 jimž zabijíte v žertvu oběti,
 ti nejsou bohy, moci nemají

a sehnijí, jak dřevo lipové,
ze kterého jste zhotovili je.

První Branib. On bohům klně!

Druhý Branib. Udeř v hlavu jej!

Třetí Branib. Ne, a ty mlč. Dál poslechněmež jej!

Několik jich. Tak jest! My chceme dále slyšet jej.

Druhý Branib. Slyš, jak se bohům našim posmívá!
Řas vezmi jej! Ať ihned umlkne!

První Branib. Kde jeho vlast je? Cize hovoří.

Třetí Branib. Je Slovan, Stodoran a z čeledi
je Božuričů. — Mluv jen, Zovole!
Slyš, jak si Němci vyučili jej!

Zovol. Buď běda vám, vy lidé, v nevěře
své setrváteli a pohanstvu,
buď běda vám, když slepi zavrete
své oči pravdě, již vám hlásá bůh.

První Branib. Mně zvěstování to se divným zdá.

Druhý Branib. My nechcem' víry míti německé.

Zovol. Já křesťanskou vám víru zvěstuji
ne německou. Když Kristus, boží syn,
šel světem širým šíře blahou věst
své nauky, jak tehdy pověděl
svým učeníkům? Jdětež národům
všem hlásat, aby milovali se!

První Branib. Ty proto dobře učinil bys, jda
říc Němcům, že jim velí jejich bůh,
by milovali jiné národy.

Jeden ze zást. Žeň k Němcům jej!

Druhý Branib. Nás klamat přišel sem!

Jeden ze zást. Skol jej a zabij!

Jiný ze zástupu. Ano, skolme jej!

(Uchopí Zovola. Druhý Braniborec ho hájí. Hluk.)

VÝSTUP 6.

Předešlí. — Gripo a Bojan.

Bojan. Ký hluk tu zase? Stůj, at vidíme!

Gripo. Jen žertem Braniborci bijí se.

Té radosti jim přejmež do syta!

Bojan. Mnich, posvěcenec tvůj, je v rukách jich.

Gripo. Z jich moci vyprost jej, o příteli!

Bojan. Vy toho muže pustte. Ticho teď!

Ty, Lokote, nám pomoz! Hanba vám!

Vás junáků je celá četa tu

a na jednoho obořujete

se člověka a ještě takého!

První Branib. On bohům rouhal se!

Třetí Branib. Nás proklínal!

Zovol. Ne, nikoli!

Gripo. Ty mlč.

Bojan. Vy jděte již!

Proč posloucháte, jmelí mluvíti

se člověk, jenž je blb a pomaten?

Teď jděte! (Zástup se rozejde.)

Vítej, Gripo, mi a rci

tu posvěcenci svému, podruhé

by v Braniborsku pozornějším byl.

Teď neběží tu vaši o víru.

Než nehörši se, Gripo, zapomněl

jsem, že též ty se hlásiš ke Kristu. (Odejde.)

VÝSTUP 7.

Gripo. — Zovol.

Gripo (stranou.) Jen počkej, zapomínat přestaneš!
(K Zovolovi.) Ký ďas tě v Braniborsko přivedl,

sem v místa ta, kdež nelze působit
ti nijak, ale mnoho uškodit.

Proč nechceš po vesnicích hornatých
jít víry zvěstovat, kdež bezpečno?

Nám v městech zdaru nelze nadít se.

Zovol. Mně neslušno se nebezpečí bát.

Když bohem určeno mi trpěti,
tož trpím a má duše vděčna je.

Gripo. Toť planá řeč, já tebe tážu se,
co biskup Hildebert, tvůj velitel,
as řekne zaslechna, že s úmyslem
se staviš tam, kdež nemáš prospěchu?
Mně zdá se, v mohuckém že klášteře
vás neučili drzé smělosti.

Tam vychovali si tě pečlivě
a všeho pohanského sprostili,
bys působit šel mezi rodáky
a naší víře svaté prospíval,
neb Slovan jsi a tvoji krajané
ti vyčítati nemohou, že k nim
jsa cizincem i cize promlouváš.
Kdo vinen však, že dosud málo jen
se učinilo, naše křesťanská
že obec není mocnou stranou tak,
by v čase vhodném snadno mohla se
k nám na německou stranu postavít.

Zovol. Já nikoli, já pracuji, seč jsem.
Vy vinni jste, neb zisku hledáte
a vlády světské dosíc' vírou svou.
Mne proto nechce národ slyšeti,
neb bojí se, že víry samotny
mu nenabízíme . . .

Gripo. Rci raději,
že nevíš ani, co mu nabízíš,
když takto mluvíš o svém úkolu.

Zovol. Jeť snáze vytýkati neúspěch
a vlašnost jiným, nežli vykonat

co lepšího. Nuž, jdi a zkus to sám.
 Ty máš svůj velký dvůr a 'na dvoře
 svých ozbrojenců četu, kupčit jdeš
 vši po zemi a lidi poznáváš
 líp nežli já, jenž jsem tu narozen.
 Jdi, zkus to ! uvidíš, že snadněji
 je Krista stajovat a s knížaty
 se bratříčkovat nekřesťanskými,
 než víru hlásat tvrdým pohanům.

Gripo. O ustaň, bojechtivý mniše již
 a nemluv mnoho takových mi slov.
 Ty nevíš ani soudit nemůžeš,
 jak počínám si ; ale toto věz :
 když biskupem kdes budeš slovanským,
 pak jistě víc to bude dílo mé,
 víc úspěch mého počínání si,
 než tvého, mniše blahověstný ty.

Zovol. Vše po vůli ať boží stane se.

Gripo. A také s biskupskou tvou stolicí,
 jež v Braniborsku naschvál založí
 se pro Zovola.

Zovol. Sebe nedbám já.

Gripo. Víím, že ti víra, církev první jsou,
 že však jsi nezapomněl na sebe.

(Opona spadne.)

Proměna.

(Jizba ve vojenském táboře franckého pokrajinského knížete Gerona.)

VÝSTUP 8.

Geron. — Radulf.

Geron. Rád věděl bych, proč asi došel sem.

Radulf. Kdo?

Geron. O kom právě rozprávěli jsme tu? O biskupu Hildebertovi, jenž sídlí v Mohuči.

Radulf. Což neřekl, proč došel sem. Kněz nejde do války jen pro žert, neboť cesta z Mohuče až k Labi střednímu to není skok. Jsouť cestou soutěsky a při lesích lid žije, který nedbá nikterak, zda tělo jeho bude spaseno.

Geron. Sám sebe bezpečně již ochránil. Sto jezdců mladých má v své družině Jde od krále a proto ještě víc si přeju zvědět, čeho hledá tu.

Radulf. Král Ota biskupa nám posílá? Proč neposílá vojína? To se mi nelíbí. Kde posvěcenec chce moc míti nad meči, tam špatně je.

- Geron.* Ať králem poslán byv, ať přišel sám
v náš tábor hrdý posvěnec ten,
mně milým hostem není nikterak.
- Radulf.* Jen hlesni, a my ukážeme mu
zas cestu nazpět, kterou došel k nám,
buď v před neb v zad až k moři na sever.
- Geron.* Ne, mlč! Tu třeba býti pozorným,
neb králi biskup zalichotil se
a nejmilejším je všech dvořanů.
Co černý tento lišák králi dí,
víc zmůže, nežli kohokoli řeč,
a proto třeba k němu na oko
být příznivým a vzdáti jemu čest.
- Radulf.* Je těžko vojínu, by křivil hřbet.
- Geron.* To třeba, chceli, aby křivili
svůj jemu jiní. Někdo přichází!
- Radulf.* Tot biskup! Odejdu.
- Geron.* Ne, posečkej!

VÝSTUP 9.

Biskup *Hildebert.* — *Předešlí.*

- Hildebert.* Můj kníže, u vás věru příjemno.
V tvém táboře se spí tu výtečně,
nic není znát, že v prostřed vojska jsme
a na pomezí divých Slovanů.
(Shlednuv Radulfa.)
Ty nejsi samotěn? Kdo je ten muž?
Já přišel, bych se s tebou domluvil.
- Geron.* Můj přítel, jeho jméno Radulf jest,
je ctěn v mém vojsku a též při králi,
můj vojín první v četách polabských
a vůdcův důstojný je náměstek.
Až podnes nižádné jsem netajil
mu věci, milostivý biskupe.

Hildebert. Nuž dobře. To mi ještě milejší;
tak jeli tomu, ať i soudruh tvůj
zvěst slyší královu. Všech týče se.
Tot rozumí se, vám že oběma
je nejvážnější rozkaz králův, když
mnou je vám sdělen. Rozkaz královský

Geron. Nám rozkaz královský je posvátným
i mně jak poslednímu vojínu.

Hildebert. Tvá věrnost byla jemu vědoma
již tehdy, po Siegfriedově
když smrti svěřil tobě tento kraj
tu při Labi, jenž velmi důležit,
bys zvětčil tady slávu německou
svým mečem německým a rozšířil
moc naši k dalekým až národům,
kdež třeba mečem, silou vladarskou
zlo zcela vyplniti pohanské
a všecky nevěřící zničiti.
Zde na příklad: kmen divý slovanský,
když brzo šije svojí neskloní
a nepřizná se k víře Kristově,
až do kořenů vyrvat posledních.
Tak jenom dospějeme na světě,
že skutkem bude slovo vznesené,
jež pravil Hospodin, náš jeden bůh,
že bude všemu stádu jeden chlív
a jeden pastýř jen. Dvě osoby,
duch jeden: papež vlády duchovní,
král německý pak světské záštita,
strach špatným křesťanům a pohanům.
To značí meč, ježž tobě odevzdal
náš nejmilostivější Ota král.

Geron. Tak jest. Rci však, zda nekárá mne král
tím právě, že jsem nevykonal vše,
co vykonati bylo možno mi?

Radulf. Když tomu tak, pak liščí duše nás

lží pomluvila králi hanebnou.

Lešť osnuje se tajně proti nám!

Geron. Buď tich a dopřej, abych ve své při
se hájil sám. — Ty odpusť, biskupe,
jeť přítel Radulf vojín rozhodný
a slov, jež pravil, nerozmyslil si

Hildebert. Já proto nehorším se, poněvač
jste oba špatně rozuměli mi.
Mým není úkolem, bych oznámil
vám králův hněv zde pro tu krajinu.
Mně říci je, že se mu divným zdá
a že by zvěděl velmi rád, proč as
nic neví, zdali postupujete,
zda chystáte se, bojujete.

Dav na pomezí roste Slovanův,
a nehorší se na mě, při dvoře,
že, ovšem žertem, řekli o tobě
již dvořané, že velmi strachují
se, aby nezabili Lutici
nám Gerona jak kníže Burkharda
kdys lití zavraždili Bodriči
dřív porazivše jeho zástupy.

Král ví, že tvrze opevnili jste
a mnoho daní vzali Slovanům,
a proto věcí jeho podiv je,
čím je to, že jste změkli pojednou,
že šetříte teď litých Slovanů,
již německého jména největší
jsou škůdcové i víry posvátné,
jak našimi by byli přátely.

I přeje sobě Ota uslyšet
čin rázný, prudký, přísný, rozhodný,
jež vykonal jsi bez všech okolků
a bez prodlení, — po německu tak.
To připomenouti mám plnou moc.

Geron. Že bych se bál snad, abych napaden
jak Burkhard nebyl, tomu neuvěř,

neb nelze opevněných našich míst
 se zmocnit Slovanům ; jsou přepevna
 jich zbraním. Že jsme ještě země jich
 se nezmocnili, není liknavost
 tím vinna, nýbrž nevědomost, jak
 se věci mají, které jinými
 jsou z blízka, než jak přejeme si jich.
 Nám známo, jaký je náš protivník,
 neb Slované, když přepadne je kdo,
 se bránit umějí, a boji litými,
 jež sved' jsem s nimi v letech posledních
 a vůdci jiní, mnoho vojínů
 jim velmi dobrých vycvičilo se.
 Je třeba tudíž pozorovat je,
 dřív nasnovati všechny zámysly,
 kde vojsko naše má se cestou brát,
 by byla nejsnažší a ztráty nejmenší.
 Tak také činili jsme, pane, již
 a splnili se naše zámysly,
 král bude Slovaný mít poroby,
 jich země naší bude a ty snad
 již asi znáš to, pane biskupe,
 že nejsme valně vlídni k Slovanům,
 že však nás vedl rozmysl a meč,
 než každý ve svůj čas.

Hildebert.

To moudré slovo je.
 Též tážou se, proč Tugomeru jsi,
 jenž nebezpečný náš je protivník,
 jenž dojistá je vojín udatný
 a vůdce nevěřících Slovanů,
 v dar život dal, neb špatně střehl ho,
 že domů prchl a že přemnoho
 nám jistě způsobí tam obtíží,
 jichž velmi snadno bylo zniknouti
 jen činem jediným však rozhodným,
 a čin ten : křest neb utat hlavu mu.

Geron. Zvěst o útěku Tugomerovu

jsem králi věrným poslem oznámit
dal podrobně, a řeč tvá svědčí mi,
že's dříve odešel sem od krále,
než můj ho dostih' list.

Hildebert. Ty, kníže, víš,
že ničeho mi král můj netají
a při všem rady mé je poslušen.
Tož dovol, abych tebe tázal se
jak s Tugomerem tím se událo,
neb o tom mnoho hovořilo se,

Geron. To málo slovy možno povědět.
Já sám jsem jemu příležitost dal,
by prchl, on však o tom nevěděl.
My z něho léčku připravili si.
Šel odtud, chybné maje domněnky,
nám bude na prospěch a naše zámysly
sám bude podporovat nevěda.
Já o tom moudrou radu vyslechl,
již muž mi výtečný dal, bydlící
juž drahně roků mezi Slovany
a velmi dobře lid zná slovanský,
jenž jemu věří jako rodáku.
Znáš jeho jméno, Gripo zove se.

Hildebert. Zním jméno to. Co myslí Gripo ten ?

Geron. Jak klínem kláda rozpoltuje se,
tak Tugomerem rozrušíme my
dřív sjednocenost mezi Slovany.
To mnoho bylo by již, ale víc
nám, doufám, ještě štěstí dopřeje.

Hildebert. To bůh ví sám. Kde máš však záruku,
že neoklamal tebe právě ten,
v čí omyl spoléháš. Což kdybyste
se oba byli s Gripem mýlili,
a kdyby Tugomer byl nevěřil.

Geron. Muž slovanský vždy rád vše uvěří,
a zvláště to, co cizinec mu dí.
Já znám je a mám toho zkušenost.

Hildebert. Buď šťasten Svatá církev ti a stát
vždy vděčni budou za tvé úspěchy,
a psalli's králi všechno podrobně,
jak s Tugomerem činit zamýšlíš,
tož nebudu se tebe ptáti již.
Jen ještě pověz mi, jak daří se
tu hlasatelům víry Kristovy?

Geron. Ta práce marna je. Tu nemožno
je mluvit o zdaru, tu nezmůže
nic učení, neb nenávidí nás
i víry naší Slovan, mysle si,
že obě věci, jsouce spojeny,
jsou hodny nenávisti, jazyku
i jmenu jeho nebezpečny jsou.

Hildebert. Meč tudíž naši víru rozhlasujž!
Ať pokoří ten rod, jenž urputně
se brání boží pravdě hlásané.
Moc v našich rukou jesti, velkého
jsme vnuci vládce, Karla svatého,
jenž násilím a krví národy
křtil kolkolem, když znáti nechtěli
se k bohu jedinému, Kristovi.
Je třeba zničit je, čím dřív, tím líp!
Kmen slovanský buď sklizen se světa,
neb odpůrce je nutno vyplenit.
Když jeden bude chlév a jediný
jen pastýř, potom třeba nebude
ni rodův ani jazykův a pak
vlášt budou následníci Karlovi
a císař německý všem národům
a naší víry hajit posvátné.
By tak se stalo, dbale pečujtež!

Geron. My, věřte, vůle máme s dostatek.

Hildebert. Mé požehnání vám! — Já zůstanu
však u vás krátký ještě čas, a tu
si o tom ještě pohovoříme.
(Geron a Hildebert odejdou.)

Rudolf (za nimi, sám.)
Mně zdá se věru, neklamuli se,
že Kristus nemluvil tu z těchto úst,
ni církev jeho. — Něco děsí mně! (Odejde.)

(Opona spadne.)

Jednání druhé.

Jizba u Tugomera.

VÝSTUP 1.

Stará *Vrza* a dítě *Rastko*.

Rastko. To všechno slyšel jsem již, babičko!
teď pověst vypravuj mi jinou zas.

Vrza. Co znáš, můj drahoušku?

Rastko. Jak Ostrozub
byl na lovu, vím do konce a jak
byl v boji krutém ubit Čimislav . . .

Vrza. S kým bil se?

Rastko. Ale s Němci. —

Vrza. Pověz mi,
kdo ještě z našich knížat.

Rastko. Dabíža.

Vrza. Ten ne, však Gostimisel ten se bil . . .

Rastko. A Čestibor.

Vrza. Hu, dítě, dítě mé,
proč vyslovuješ jméno proklaté
to mezi svatými! Slyš, zrádce byl
a ještě Němcům sloužil Čestibor,
těm vrahům zhoubným, se kterými ty,
když povyrosteš budeš bojovat,
neb nejhorší jsou lidé na světě.

Jak divá zvěř sem z lesa temného
 se řítí v naše čistá žitniště
 a nivy naše divě pustoší.
 Kdo věří v Peruna, ten týrán je,
 ni neušetří starců šedivých,
 ni mladých našich synů statečných,
 ni dětí, které vyrvou mateři.
 To vida, slyše slovanský náš lid
 naň rozlil se a jej uchopiv
 mu hlavu mečem uřal, zelené
 že po travině černá tekla krev,
 neb jeho zradné krve nechtěly
 ni trávník ani niva pohltnít,
 a duše jeho nyní v lesinách
 se temných plaše toulá po stromech
 a s větve poletuje na větev,
 neb duše tato přijít nemůže
 v ráj zelený, že nepochováno
 a nespáleno tělo leželo
 je dlouho tady Čestimírovo,
 že v hrob mu jídla neuložili,
 ni mohyly mu nenasypali,
 ni obětí mu smrtné nedali,
 ni jídel netrávili pohřebních,
 ni v pomoc nevolali Morany.
 Výr, sova, krahujec a jiná ptač
 jsou jeho zradnou duši honili
 v les samorostlý, dlouhý daleko,
 než běsi schvatili ji divocí.
 Zda slyšíš, Rastko? kde jsi, dítě mé?

Rastko. Hle, tady jsem!

Vrza. Slyš mě: až dorosteš
 a chopíš rukama již meč a štít
 a budeš hospodařit v dvorci svém,
 pak sedm vezmi býků, zlovených
 tu v lese. Žeň je na pláň zelenou.
 Tam obětí je zabij Velesu

a Moraně a bohům ostatním.
Krev býků po travině poteče,
se s černou zemí mísíc, ale ty
svou ruku polož na jich oběti
a bohy vzývej, aby pomstili . . .

Rastko. Mých ujců Volozlava, Vedrina . . .

Vrza. Mých synů, které Němci zabili.

Rastko. Slyš, babičko, já otce poprosím,
by štít mi dal a kopí . . .

Vrza. Tugomer,
tvůj otec, dá ti lesklé oruží
a meč a štít a přilbu s chocholem.

VÝSTUP 2.

Předešli. — Gripo.

Gripo. Ta stará čarodějka! Proklatě!
Řas vezmi ji!
(Chce se vytrátit, uvidí jej však.)

Rastko. Viz, Gripa, babičko!
Ten muž má zbroj! (Gripovi.) Půjč mi ten meč,
bych jím šel Němců pobijet, a rci
kde Němci jsou teď, bych je uviděl!

Vrza (vyskočí, nevidouc dobře, hlavu v před nachyluje.)
Kdo přišel sem? O Rastko, uprchni
a boj se ho!

Rastko. To Gripo jest, já ho
se pranic nestrachuji, babičko!

Vrza. Pojď se mnou!

Rastko. Babičko! . . .

Vrza. Ty boj se ho!
(Odvleče dítě na druhou stranu z jizby.)

VÝSTUP 3.

Gripo sám.

Gripo. V té stařeně je pekelní sám duch!
 Půl slepa jsouc mne, tuším, nevidí
 a přece cítí ďábel, kterého
 má ve svých kostech prastarých, že já
 tím nejsem mužem, kterým být se zdám.
 Jak noční pták, tak tahle věští též
 mi čarodějka zlého cosi. Nelze k ní
 se přiblížit, neb jako chytrý vlk,
 tak ona cítí již mě z daleka,
 a této baby hněv jen odvrací
 mi od mé lásky Grozdanu. Teď jdu! (Odejde.)

VÝSTUP 4.

Zorislava, Grozdana vidí ještě odcházejícího Gripa.

Grozdana. Zde zůstaň! Nevolej ho! ať si jde!
 Kéž by se nikdy k nám již nevrátil.

Zorislava. O nebudiž mi nehostinnou tak,
 má sestro milá! Gripo pojednat
 sem došel o věcech jen válečných.
 Proč tedy bychom vyhýbali se
 mu, zvláště ty. On tobě přízniv jest.

Grozdana. Ty za ním, chcešli, svobodně si chod
 a pohostuj jej, neb ty paní jsi,
 mne nenuť však již k muži tomuto!

Zorislava. Co diš mi tu? Vždyť povědomo ti,
 že oko tvé a líce, Grozdano,
 sem často Gripa povolává k nám
 v dvůr Tugomerův.

Grozdana. Nemluv, rozmilá

mi sestro má, již o tom člověku.
 Já děsím se již jeho pohledu.
 Víš Vrza, naše babička . . .

Zorislava.

O mlč
 již, ona stara jest a churava.
 Svě syny oba chudas ztratila,
 a to jí pochmuřilo mysl tak,
 že není správná její domněnka.
 Jeť Tugomera mého přítelem,
 jenž dojista má srdce šlechtné,
 ten Gripo, proto již je nemožno,
 by báti se ho bylo potřeбі.
 Tvým strachem vinna duše panenská,
 jež nezná ještě oné sladkosti,
 již může ženské srdce užívat
 jsouc šťastno vroucí láskou mužovou.
 I v mojí hrudi srdce chvělo se
 a trapné nejistoty budoucí
 jsem bála se, když můj si Tugomer
 bral za ženu mě: Ale čím je muž
 mi milený, to pocítila jsem
 já ubohá, když vyrván násilím
 byl z náručí mi, tehdy teprve,
 když opuštěna jsouc jsem tesknila,
 když sama jsouc jsem smutna ronila
 slz beznadějných proudy nesčetné,
 jež porosily mladou rozmilou
 tvář jeho dítěte i mého. Jak
 jsem nyní nevýslovně blažena,
 když Tugomer je vrácen milený
 nám oběma, to kdybys cítila,
 má Grozdano, ty neodráníla bys
 se za muže jít, jenž tě miluje.

Grozdana.

O toho Gripa nevnucujte mi.
 Já věřím babičce. On Němec jest
 i rod i víra jeho cizí mi.
 Já bych ho nikdy nemilovala,
 to, zeptáli se, řeknu v oči mu.

VÝSTUP 5.

Předešli. — Gripo. Později Rastko.

Zorislava. Jde sám. — Jen nebuď k němu nevlídna.

Grozdana. Ty, Zorislavo, neopouštěj mne.

Gripo (přistupuje.) Vám na planoucích licích vidí se,
že o vážné jste věci mluvili
tu pospolu.

Zorislava. Ty jistě spokojen
bys se mnou byl, mě kdybys slyšel byl. —
Ty hledáš, tuším, mého manžela.

Gripo. Rád s Tugomerem promluvil bych si.
Již po polích jsem venku hledal ho
a tady dřív. Že vás jsem našel tu,
mi mileji. Co činí Grozdana?

Zorislava. My právě promlouvali o tobě.

Rastko (přišel z levé jizby.)
O matko! Babička zas chora je!

Zorislava. Mně upokojiti je babičku,
k vám později se zase navrátím.
(Odejde se synkem.)

VÝSTUP 6.

Gripo. — Grozdana.

Gripo. Vy o mně mluvili jste? Pravdali,
tak právě Zorislava děla mi.
Co mluvili jste, dobré čili zlé?

Grozdana. Taž Zorislavy se.

Gripo. Ne Grozdany?
Proč ty se zdráháš pověděti mi,
co se sestrou jste o mně mluvili?

Grozdana. To proto, že jsem nepromluvila

já ničeho a Zorislava jen
to k sobě mluvila. Jí otaž se.

Gripo. Proč na mě, dívko milá, nevražíš?
Proč právě ty? Všech ženských ostatních
nic nepohne mnou nenávisť, jen ty
mnou nepovrhni, Grozdano! Já tě
víc miluji než všichni v domě tom.
Buď ke mně dobra. Tugomera, by
tě za ženu mi dal, chci poprosit.

Grozdana. Nech prosby své, ty nedostaneš mne.

Gripo. On vaší čeledi je starosta,
vše vykoná se, on co poručí!
Ty žena jsouc se vzpírat nemůžeš.

Já vím, že neodřekne bratr tvůj
mně, druhu svému, jehož třeba mu,
když požádám jej, který nad tebou
má moc. Nač bys se tedy vzpírala?

Grozdana. Je Tugomer sic hlava rodiny,
nám ženám vůle jeho zákonem,
on však byl povždy milým bratrem mi
a nebude mi tudíž poroučet,
co sama nerada bych činila.

Gripo. Proč bys mne sama vzítí nechtěla?

Grozdana. Proč? Že —

Gripo. Zda možno ve překrásném těle tom,
by lásky ženské jiskry jediné
ni nebylo?

Grozdana. Ba, k tobě nebude
jí nikdy. Bys však poznal mě a již
mne nikdy nerušil, tož povím ti,
proč nemohla bych tebe milovat
ni kdyby rod mě provdal za tebe.

Gripo. Nuž, rci.

Grozdana. Tys německého jazyka,
jsi cizinec ne naší země syn,
muž nejsi slovanský, ty neumíš,
ni nemůžeš to milovat, co nám

je milo, a co já, jsouc Slovanka,
svým srdcem vroucně miluji a ctím,
ni nenávidět, co nám protivno. —
Ty nejsi milým mně, já tobě zas.
Jdi k Němcům sobě hledat nevěsty.

Gripo. Ha! Proto? různost rodu, jazyka
již útlá srdce pobuřuje žen!
Rci mi, má holubinko nevinná,
ký mudrc as tě tomu naučil,
že jinak stvořen německý je muž
a jinak Slovan? — Milá Grozdano!
svůj rozum poslouchej, ne šílenou
svou Vrzu, ni svou temnou domněnku,
a nemysli, že jsem tvůj nepřítel!
Viz, kterak důvěřují muži mi:
tvůj bratr první mezi nimi je.
Ten může tobě říci, jak německý
ten Gripo, jehož nenávidíš ty,
vždy slovem, skutkem hájit pomáhal
i řeči tvé i tvojí rodiny
a nikdy Němcův, od nichž pochodí
a od nichž u Vás tu se usadil.
Proč, Grozdano, jsi rozhorčena naň?

Grozdana. Ctít právě proto tebe nemohu,
neb upřímně ti nelze hovořit,
když sladce lichotě se promlouváš
v hod Tugomerovi a Bojanu.
Kdož poctivcem a věrně miluje,
ten svého srdce dáti nemůže
rok jeden Němcům, druhý Slovanům,
ten nemůže své rodné mateře
dnes milovat a zítra v náručí
již uvrci se ženy cizinky.
Tož mezi Němci svými zůstaniž
si Němcem poctivým a pouč je,
by spravedliví byli k sousedům
i k nám, a netvař se, že's Slovanem,

jímž nejsi. Nikomu, leč babičce
jen naši věřím, o tobě, a ta
všech nenávidí odpadlíkův a
z nich nejvíc tebe. — Býti děšm se
ti po boku, své prosby tedy nech,
již Tugomeru vysloviti chceš.
Já nikdy, nikdy chotí laskavou
být nechci Němci osadníkovi!

Gripo (posměšně.) Jen neukvapuj se, má dívkenko,
neb léta mohou poučiti tě,
a možno je, že přihodí se cos,
což usmíří mi zas mou Slovanu,
by jinak s Němcem Gripem mluvila.

Grozdana. Že jinak? Raděj za slovanského
se provdám starce, který Moraně
již zapsán jest, a dám se zabiti,
až umře, za obět, jak bývalo
kdys u nás zvykem, než být ženou tvou!
(Odejde.)

Gripo. A právě tuto dívku měl bych rád,
vše jiné dívky slovanské bych dal
rád za ni — ne však na vždy, — rozumně!
Jak odvážně se protivila mi!
Již věru svrchovaný jesti čas,
bych dokončil své dílo veliké.
Dřív vyslovilo dítě mladistvé
mi nenávisť, teď tato dívka zde.
Řas vezmi to, když všichni tací jsou!
Již nelze otálet, neb taký duch
když rozšíří se a když nabudou
dost času, vše to tam. Teď pozorně,
neb jde sem onen, jehož hledám tu! . . .

VÝSTUP 7.

Tugomer. — Bojan. — Gripo.

Tugomer. Hle, Bojane, kdo tady je? Tot sám je Gripo! — Než, co vidím? Nebývá ta jizba obyčejně prázdná.

Gripo. Dřív též nebyla. Tvá sestra Grozdana mě přede chvílí zůstavila tu ne právě vlídně.

Bojan (k sobě.) To je milo mi, že nevlídně, das at tě pohltí!

Tugomer. Je proto pomračeno čelo tvé? Tu nehodu lze snadno napravit. Co nového nám oznamuješ, neb zpráv nových nemaje as nepřišel by dojista náš Gripo statečný. Máš důležité zprávy některé snad z Geronovy mezní krajiny? Jak s našimi je věcmi? Doufášli, že soused uvěří nám německý, že míru přejeme si.

Gripo. Dojista! Mým hostem od včerejška kupec je, můj rodák za pomezím, který mi vždy zboží kupuje a donáší mi zprávy z Němec. Znáám je s Radulfem, jenž Geronův je přítel nejlepší, a proto ví, co kníže krajinské vše zamýšlí a koná a co se tam hovoří a co tam osnují. Ten kupec cestující k rozkazu již mému posud zprávy rozšířil tak, jak jsme spolu umluvili je. Jím dověděl se kníže Geron též,

že dobré vojsko jsme a mohutné
 si vychovali tu a připraveni jsme,
 že bychom také daně platili
 a nové víře nebránili sem,
 mír kdyby zajistili Němci nám
 a Geron vojsko svoje odvedl
 dál od pomezí našeho; víť on
 as od Radulfa zcela bezpečně,
 že dostihnouti lze, co chceme.

Tugomer. Jak?

A jsouli čestny pro nás podmínky?

Gripo. Těch neznám právě. Proto potřeba,
 je byste sami stanovili mu
 a oznámili Geronu, by k vám
 sem poslal hlasatele, který by
 vám, jaké podmínky jsou, pověděl;
 pak náčelníci vaši rozumní
 se odebertež ke Geronovi
 s ním moudře ujednat a stanovit.
 Tak míním já, — vy moudře stanovtež!

Tugomer. Vše dobře již, rci však, proč nepřived'
 jsi kupce v Braniborsko, abychom
 se ihned byli dohodli.

Gripo. Já mním,
 že lépe je, by v Braniborsko sem
 sám nechodil, ni dále do země,
 tak dlouho, pokud mysliti je mu,
 že mocni jsme a vojska u nás že
 je dosti, o němž mluvil jsem mu vždy.

Tugomer. To tvá jest ostražitost, statečný
 náš Gripo! Pravdu pravil's. — Podmínky
 nám tedy rci, jak tobě zdají se.

Gripo. Daň bychom platili a křesťanstvu
 již nebránili, ovšem na oko,
 neb velké daně žádat nebudou.

Tugomer. My nebráníme křesťanstvu ni teď.
Věř u nás Slovanů, jak milo ti,
jak rozumíš, si konej vše a uč;
my však se k víře nutit nedáme,
jež není naše; bohů neznámých
si od cizinců vnutit nedáme,
když je to proti vůli národa,
je proti citu, proti rozumu.
My chceme míti svoji svobodu
a jiným přejeme jí národům.
Je snadna tedy s námi domluva.

Gripo. Ty víš, že smýšlím já, jak smýšlíš ty.

Tugomer. O znám, tě, Gripo, milý příteli!
Ty's mužem pro vlast naši nadšeným
a na zdar její pilně pracuješ:
vlast naši můžeš nyní zváti svou.

Gripo. Mě tato slova Tugomerova
tím více těší nyní, poněvač
mě podezřívají tu někteří.

Tugomer. Těch nedbej. Věcí za to náhrady
se dostane ti zdarným úspěchem,
když činem dosvědčíš, že vůle tvá
je šlechetnou a poctivy že jsou
tvé zámysly a tvoje povaha.
Rci dál však, co ti ještě zvěštoval
tvůj rodák z německého tábora?

Gripo. Vše Geronovo vojsko domnívá
se na jisto, že horší nemůže
již věci spůsobiti Slovanům,
leč dáli krále samovládce vám,
neb přemluvili vás, by ze sebe
ste sami zvolili jej; doufají,
že domácí tu vznikne vzbouření
a prvních rodin nesjednocenost.

Tugomer. To že si myslí? Slyšíš, Bojane?

Bojan. Ba, slyším, a mně zdá se, výtečný

že kov tu Němci kují. Krále nám!
Tut jistě vznikne spor!

Tugomer. O nikoli!

Jen muže je nám třeba pravého,
jenž ruku pevnou, bodré srdce má,
jenž veslem umět bude vladnouti
a v čele kráčet svého národa,
pak vhod je myšlenka nám německá,
nám krále dát, leč budiž vyvolen
z nás námi na zdar nám a na prospěch,
ne na zmar nám a spory krvavé,
jak osnovali Němci potaji.

Bojan. Svě dosavadní hajme svobody
a staroslavných zvykův odvěkých.
Ať každá čeleď svoji vládu má!

Tugomer. Nač třeba krále nám? Kdo by jím byl?
Nač třeba ho? Slyš mě a pak si mluv!
Zda víš, proč německý náš protivník
vždy vítězí? Proč, třeba přemožen
byv, silnějším se vrací zase sem
a nám i vlasti naší hroznějším,
ač počet bojovníků našich jest
i zbraní našich mnohem čtenější?
Proč? Proto jen, že Němci svorni jsou,
že jedné vůle rádi poslechnou,
že sjednotí se všichni v jeden čas,
že stejnou mysl mají vespolek,
že dbají jedné hlavy rady jen,
ne však, jak u nás vidíš, každý kdež
by velel rád a nikdo neposlech',
kdež: na levo se dejte radí ten,
ne: v pravo jděte radí onen zas.
Zde shody svorné nikdy nebylo;
my dojistá však dosahneme jí,
vhod Němcům klidně učinímei,
pak neškodným je vládce domácí.

Bojan. Ty, Tugomere, dáš-li volit se,

rád schválím tě, leč nikdy jiného.
Zda chtěl bys ?

Tugomer. Je to moje povinnost
a také tvoje, bratře Bojane,
neb každý Slovan volný, poctivý
se může volit dát, ne pouze já.

Bojan. Mne, tuším, asi jistě pominou !

Tugomer. Věc věru nebude to příjemná
ni nejsnadnější chtít zkrátit
lid zmalátnělý, učit poslouchat
jej přísně, v jeden shromáždit voj,
neb sobeckým je teď a bezuzdným.
Mně záviděti třeba nebude,
svou na šij naložímli těžké to
si břímě. Pracovatí pro národ,
své síly dáti vlasti prospěchům,
je povinností muže každého,
leč hněvu, trpkosti a svízělů
a bolestí mu bude zakusit,
než blaženosti nebo veselí
se dostane mu tímto národem.

Gripo. Vždy Tugomeru přeje Štěstěna !

Tugomer. Teď ukáže nám šťastnou cestu všem
a bude přáteli všem. — Kdy odejde
tvůj kupec ? Rád bych ještě promluvil
s ním. Vykonej, co v městě konat chceš,
pak propustím tě.

Gripo Brzo stane se, (Sám k sobě.)

Má slova do sítí jej pevně lapila !

VÝSTUP 8.

Tugomer. — *Bojan.*

Bojan. Slyš, Tugomere, co ti v oči dím !
že žal mi vždycky svírá srdce mé,

když slyším tebe hovořícího
tak upřímně s tím cizím člověkem.

Ty příliš věříš, duši veškeru
mu zjevuješ, ač není Slovanem.

Mát nepřátelského nám národa
jej zrodila. Kdo tobě ručí zaň?

Tugomer. Tož ani ty, můj milý Bojane,
být šlechetnějším nemůžeš a líp,
než obyčejní lidé, mysliti,
již podezřívají hned?

Bojan. Nikoli.

Já nepodezřívám, leč jako ty
bych s oním Gripem ovšem rozmlouvat
se rozpakoval, něco smlčel bych,
neb nemohu mu nijak věriti.

Tugomer. Já však mu věřím, neb jej dobře znám,
jsa přesvědčen, že věrným přítelem
vždy byl mi, doma jako ve válce.
Sám pravicí svou ránu odrazil,
již jeho rodák chtěl mi zasadit,
a když mi ze zajetí těžkého
se přece podařilo zniknouti,
tu mezi věru byl bych nedošel,
bůh kdyby nebyl poslal Svantovit
mi Gripa, který za hranicemi
tam kupčil a svůj život založiv
hned koně půjčil jediného mi,
bych mohl prchnout, sám však zůstal zpět,
neb v patách byli již mi slidiči.
Náš nepřítel by neučinil tak.

Bojan. Je Němcem však, a krev mu německá
vždy cennější je nežli slovanská.

Jen sobeckost je jeho vůdkyní.

Tugomer. To není spravedlivá řeč. Proč jen
hned všichni díte: Němec, Němec je!
Či myslíš, mezi Němci nižádných
že není poctivců, již vědí to,

že velkou měrou ukřivdují nám
jich sousedé. Sám jsem se přesvědčil,
že jsou. Tím více toho ceňme si,
že tento Němec aspoň přeje nám,
neb naše vlast je nyní jeho vlast
a naše svoboda též jeho je.

Muž šlechtný je Gripo. Jeho um
nám, lidem máloumným, cenným bud,
dík činme mu, že pro nás pracuje,
leč nesplácejme práce poctivé
mu podezříváním. — Věř, Bojane,
že nedůvěra naše ku všemu,
co nevyrostlo právě s námi tu,
je také příčinou, že nemůžem'
se žádných věcíh domoc' úspěchů!
Tys Gripův protivník, že Němec je,
leč neprávem. Kéž mužů takových
vic ještě přišlo by nás poučit.
Mně vězni Němec černokabátník
kýs víru svoji římskou nabízel
a různých věcí napovídal mi,
jak Němci od Římanů vzdělaných
se učili, ti zase od Řekův,
a vždycky kterak nad učitelem
byl učeň vítězem. Kdys také tak
kéž v krajích těch se stane Slovanům.
Spíš učme se, než nenávidět jich.

Bojan. Tvá řeč se zamlouvá mi k rozumu,
že věřím; Tugomere, odpusť mi.
Jak byl bys teď mi z duše hovořil.
Že přesvědčen jsem o tom konečně,
co vysloviš, již od mladosti víš.

Tugomer. To pravím věkožizných při bozích!
Jsme věrnými si druhy z mladosti
a srdce srdci příliš známo je,
by v malicherných věcech neshoda
nám ochladiti mohla přátelství,

jen pokud pojí kromě bratrství
a kromě srdečného soucitu
nás ještě jiné pouto pevnější,
jež sjednocuje mysli nerovné,
jež v shodu proměňuje neshodu,
jež v lásku mění chladné přátelství
a protivníky v druhy vojenské —
to pouto lásky k vlasti nešťastné. —
Teď pojďme, bratře! nepovídej vše,
co tady s Gripem ujednali jsme,
skryj vše to srdce svého v hlubinách.
Lid později by k tomu vlažným byl,
když od Gerona navrátíme se
zas domů z německého tábora,
kdež nepřátelské vojsko uvidí.
To říci bude třeba teprve;
když přijde v sněm, jež ihned svoláme.

(Opona spadne.)

Proměna.

Valný sněm. Na zad a na levo stromy. Mnoho velmožův a starešin, jejichž řady se patrně na levo za jevištěm šíří. Noví příchozí jdou s levé strany návrší v pozadí. V předu je prázdný prostor, kam docházejí ti, kdož rozmlouvají spolu.

VÝSTUP 9.

Lastún. Kajaznik. Batog. Volkan. Hotěbor. Isteklosem a jiní. Později *Bojan. Spytihněv. Zovol*; za nimi *Tuğomer, Isteklosmovič, Mestislav* a na konec *Vrza*.

Lastún. Nač, muži, čekáme? Hned rokujme; kdo nedošel, ať později to zví.
Nám, tuším, rozmýšlet se netřeba.
Věc jasná jesti. Němci chtějí mír
mít s námi, jak nám právě zvěstuje
jich poslanec, leč přejí si, by nás
as třicet, kteří v čele stojíme
svým čeledem a rodným vesnicím,
k nim na pomezí přišli k úmluvě,
tam sjednat podmínek. — My bojovat
jsme věru nikdy rádi nevyšli,
my, co se týče nás, my neradi
šli na Němce. Mír všichni schvalujem',
byť nepřátelé nabízeli jej.
Tu rozmýšlet se není potřeba.
Hned rokovati spolu počnemež!

- Kajaznik.* A brzy také rozhodněm!
- Několik jich.* Tak jest!
- Volkan.* Co pravíte? Jsme ještě samotni.
Lze snadno rokovať. Co potom však?
Což nebudouli druzí souhlasit?
A bez Tugomera, jenž není tu,
nám nesluší se rozhodovati.
- Batog.* Ni bez Mestislava.
- Hotěbor.* Ni Bojana,
jenž v Braniborsku věhlasný je muž.
Těž jeho třeba ještě vyčkati.
- Lastún.* Já neděl, by se bez nich rozhodlo,
leč míním bychom pohovořili,
jak míníš ty, neb kterak míním já,
by později, když dojdou Tugomer
a Mestislav a Bojan do sněmu
slov bylo méň' a dříve konec byl.
- Kajaznik.* A nač je třeba tady mnoho slov?
Chcem' všichni mír, leč nikdo do boje.
- Batog.* Já pro boj hlasuji.
- Lastún.* Tys jediný.
- Hotěbor.* Ba není! Budemeli hlasovat,
my pro boj rozhodnem' se s Batogem.
- Několik jich.* Tak učiníme věru.
- Batog.* Slyšíte?
- Hotěbor.* Co míní Isteklosem starobný?
- Isteklosem.* Mně dávno, dávno sluch již ohluchl;
co mluvili jste, nahlas opětuj.
- Hotěbor.* Co myslíš, že je líp: zda s Němci boj
či klidně některak se pokořit
jen na čas Němcům, daň jim platiti
a s nimi sjednat míru podmínky?
- Isteklosem.* Uj! Já jsem stár již. Taž se synů mých;
jak řeknou ti, tak v naší čeledi
se stane. Hle, tu mí jsou synové!
- Isteklosmovič.* Co schválí Mestislav, to schválím též,

to schválí se mnou moji bratři též,
já však spíš vojnu schválím nežli mír.

Batog. Boj schválí Mestislav, to jistě vím.

Isteklosem. Co tady pověděl můj syn? Jsem hluch.

Batog. On mluvil vojensky.

Isteklosem. Dík Triglavu,

že junáky jsou všichni syni mí.

Jsem jimi, Hotěbore, věru hrd!

nechť proto tedy sami rozhodnou.

Hotěbor. Rod mladý nebudeli ohnivým

a rozníceným k boji za svou vlast,

kdo medle bude?

Isteklosem. Co's to pověděl? —

Volkan. Jdou ještě čtyři sem.

Kajaznik. Kdo pak to je?

Hotěbor. Toť Bojan!

Kajaznik. Kdo ten skrček s nimi je?

Hotěbor. Toť Spytihněv je hrbaček. Jen slyš,
jak všemu bude protivovat se
a vzdorovat.

Volkan. Ten Spytihněveček,

ten rozkročený žabec škaredý!

Já rozmelu jej věru na padrt,

nám na zkázuli bude křehotat,

mně svědkem Perun buď a Rujevit!

Hotěbor. Buď tich a mlč! Vždyť trocha pravdy je

vždy přece v jeho zlobném hovoru.

Jen nedurdi se, raděj' zasměj se

a z jeho žluči hořké strop si žert. —

Leč uvítejme nejdřív Bojana!

Kdes, chrabrý Bojane, se obmeškal?

Což nezříš slunka zlatoskvoucího?

Bojan. Ba nízko je již. O čem rozhodli
jste se? A kde pak zůstal Tugomer?

Volkan. Zde dosud nebyl ještě.

Hotěbor. Kde pak je?

Volkan. Snad ještě s Mestislavem hovoří —

dřív nemohli se nijak domluvit.
Nuž, pojďme, muži, k Tugomerovi.
(Odejde na levo mezi lid.)

Batog. Co pravil ?

Volkan. Nevím.

Hotěbor. Posečkejme tu.

Nám poví zatím slavný Spytihněv,
co nejlíp asi bude stanovit,
zda mír či boj či třeba pokoru ?

Spytihněv. Jen rozhodujte, kterak umíte.

Vám na zdar nebude ni na zmar to,
neb marně pachtíte se, hlupáci !

Vy hloupě jazyk zadrhujete
si jako střevíc. Co pak chcete přec ?
Vy chcete rozmlouvati rozumně ?

Vy, kteří s rozumem jste na štíru ?

Brus motyku si, kosu sklepej, hled
si pluhu, kydej hnůj, voz na pole
a k zemi hled a všem se pokořuj,
jak vítr vane, tak se také toč !

To sluší Slovanu, nic jiného.

Ať o bojích a bozích, o duši
a státu Němec rozumuje si,
leč nikdy Slovan něžně cítící !

My neumíme, nezmůžeme nic.

Slož tedy ruce křížem, mysle si :

ať běží to, jak běží, lepšího
co sotva přijde, nežli máme teď,
neb Slovan je jak děcký, hrací drak,
dut uprostřed a prázden po krajích,
jímž děsí staré baby vnoučata.

Ba kolikrát jsem vám již povídal :

Nic není Slovan ! Stará pravda to.

Volkan. Tak stará, jako hladkým že tvůj hřbet !

Hotěbor. Dej domluviti Spytihněvovi. —

Ty myslíš tedy, že to marno vše ?

Spytihněv. Vše marno ! Zhyňiž všechno smrti co

jest určeno, jak my jsme, přátelé !
 Náš národ zhyne mezi národy,
 neb nemá dosti síly k životu ;
 jej podupou a potrou sousedé,
 ať Němci jsou to, či je jiný kdo.
 Než od nynějška mine roků sto,
 již po Slovanu sledu nebude !
 Zda několik let prve zhyne,
 zdaž odpudíme na píď nákou smrt —
 toť hádka je o kozu jalovou !
 Líp ještě, nemocného takého
 svět zbavili se dříve.

Volkan. Běs jej sper !

Hotěbor. Strp, Volkane ! — Rci, Spytihněve, mi,
 proč ty si první neulehneš v hrob ?
 proč sám a brzy sobě hranice
 hned neroznítíš živým pod tělem ?
 proč chráníš život, kterýž údělem
 je smrti ?

Volkan. O svůj hrb se obává.

Spytihněv. Vy muži spíláte, jenž pravdu dí
 vám z očí v oči, pravdivo však přec
 je všechno, co jsem tady pověděl.
 Co Němci zmohou, nezmůžete vy !
 Jsouť oni národ, my jen plachý dav,
 jsouť oni železo, my však jsme vosk.

Bojan (přistoupiv.) Co vám ta sova houká ?

Spytihněv. Pravdu jen.

Bojan. Klid' odtud se, neb muži takému
 tu není místa, mluvko zlolajný !
 Sám nečinným jsa, k nečinnosti též
 by radil jiným, by je zarmoutil !
 Sám sláb jsa, radí jiným k slabosti !
 Sám lásky k vlasti v srdci nechová,
 rád proto jiným by ji vypudil
 zlým jazykem svým.

Volkan. Dej mu do hlavy !

Bojan. Je nehoden, by dotek' se ho prst.

Hotěbor. Teď ani nehlesni již.

Bojan. Raději

běž do brlohu svého střemhlav hned
a tam si kdákej třeba po vůli!

Volkan. V tu tyčku dechnuli jen, Větronoš
ji na devatou horu zanese.

Spytihněv. Jdu. (Zajde v levo)

Bojan. Tugomera není ještě tu.

Lastún. Ni Mestislava. Kde pak oba jsou?
Jdi hledat, Bojane, jich, čekámeť
už velmi dlouho.

Bojan. Brzo najdu je.

Jen promluvte si, jak jsem pověděl.
Svůj Tugomeru dojistá dáš hlas!

Lastún. Jsem ochoten.

Bojan. Je s námi věčina?

Lastún. To nevím. Promluvili Tugomer
hlas dají všichni jemu.

Bojan. Najdu jej. (Odejde.)

Zovol (objeví se na pravé straně.)

Spytihněv. O Němče, havrane! ti odpust bůh!

Ty ještě věštbu víry svojí chceš
těch pošetilců mísit v rozhovor,
by pořád bylo, čím se baviti. —
Hej, poslyš, Zovole! hle hojně tu
je lidu. Jazyk, národ, s Němci boj,
mír, volnost, Slovanstvo a takových
a jiných slov až běda slyšeti
lze nyní ze rtů jejich. V pravděli
jsi bohem poslán, mluv, ač znášli co,
jim o posvátné pravdě a tak dál.

Já zkusil jsem to již, leč nevím, co
nám selžeš. Proto jdi a zkus to jen!

Zovol. S tím lidem? Mnoho mužů z něho znám,
již pevně při svém bludu trvají
a božích nauk nenávidějí.

- Spytihněv.* Leč mnoho jich tu ještě, naukách již o tvých ještě nikdy neslechli.
- Zovol.* Těch bojím se.
- Spytihněv.* Já tebe obráním.
- Zovol.* Bůh nebeský mne bude chrániti
(Vystoupí na vyšinu.)
Mně sluchu přejte, statní velmoži!
- Hotěbor.* Mně zdá se, že ten Zovol bláznem je,
- Lastún.* Ba není blázen. Přítel Němců jest.
- Batog.* On ?
- Volkan.* Co pak chce ?
- Zovol.* Slyš, lide, hlásám ti
zvěst bozkou, kteráž objevuje vám,
že pravou pouze víra Kristova,
že bůh je, který stvořil nebesa . . .
- Volkan.* Co křičí nám ? Kdo mluvil o víře tu příteli ? Teď o tom není řeč.
- Zovol.* Ba, co však prospěje vám jazyk váš ?
Co plémě lidské je, co Slovanstvo,
co vlast a pohanská co národnost,
co svatá svoboda, co v světě vše,
své duše ztratiteli ? Víra jen,
a víra pravá to je první věc !
Ta s mohutnými Němci spojí vás.
Co národů . . .
- Batog.* Ten chválí Němce nám.
- Volkan.* Per v něj !
- Batog.* Ať Zovol se Spytihněvem
se klidí !
(Hluk. Spytihněv uprchne, Zovol za ním.)
- Lastún.* Tugomer jde ! Ticho zde !
(Vstoupí Tugomer, Mestislav a Bojan.)
- Tugomer.* Ty nechceš poddati se věčině ?
- Mestislav.* Ne, nikdy ne ! To naše zhouba !
- Lastún.* Co ?
- Tugomer.* Jsme s Mestislavem ještě v neshodě :
on samým nepřátelstvím oslepl.

Mestislav. Ne, nikoli, Ty's první slepec z nás!

Lastún. Nač třeba sporu tu?

Kajazník. Co bude to?

Tugomer. Nic zlého. Nechejte nás! Nesvornost, jež dávným hřichem rodu našeho, kéž u nás pomine! Buď u nás mír! Vždyť máme toho trpkou zkušenost, jak svaté svornosti nám třeba je.

Mestislav. Rád k leccemus bych svolil ochoten, leč k tomu nikdy!

Tugomer. Co pak radím já?

By třicet pohlavarů našich šlo se usjednotit s Geronem, jak on i jeho král si pro mír žádají. To není velká věc.

Mestislav. Mně velká však.

Já řekl již, co moje mínění, bych o takové věci mlčel však, jak rád bys, Perun ví, že nemohu!

Tugomer. Mluv upřímně!

Batog. My slyšíme.

Hotěbor. Buď klid!

Bojan. A potom Tugomer ať promluví.

Lastún. Ba, Tugomera třeba vyslechnout, on o všech věcech jinak soudívá.

Bojan (Tugomeru.) Proč napřed nemluviš?

Tugomer. Jen posečkej!

Bojan. Ten pokaží nám vše.

Tugomer. Buď pokojným.

Mestislav. Co rozhodnem? Já pro boj hlasuji! Moc všechnu sebermež a vypudmež své nepřátely svatých od hranic, kdež sbírají se. Míru lepšího se žádnou nedomůžem' úmluvou. O neuvěřme slepě lidem těm, již nedostojí slovu, prospěšno jim budeli, a pomyslete přec:

kdo jsou ti lidé, kteří vábí nás ?
 Sem od západu přišli před lety
 a zbraně třímající v rukách svých
 se na vlast naši krásnou uvrhli,
 v níž drahně povraždili Slovanův
 a pohubili rodů přemnoho,
 vsi pálili a děvy znectili
 a jinochův a mužů zástupy
 nám v poutech odvláčeli v porobu
 v zem německou, kdež utlačovali
 je krutě robotami do krve,
 a proto nyní jméno slovanské,
 jež otce naše slavné zdobilo,
 je Němcům robské jméno : Slovana —
 zvou tímže jmenem, kterým otroka.
 Nuž, kdo jest otrokem a nemá cti,
 kdo nemá krve, nemá hrdosti,
 jdi Němcům klanět se, já nepůjdu !

Batog. My nepůjdeme !

Všichni. Nepůjdeme !

Isteklosmovič. Ne !

Batog. Ten vlasti zrádcem byl by, kdo by šel.

Lastún. Co řekneš, Tugomere ?

Bojan (prosebně k Tugomeru.) Povol přec !

Tugomer (Bojanu.) Ty příliš náhle měníš úmysl !

Já rozmyslil si věc a rozhod' se.

(Všem.) O muži !

Lastún. Slyšme Tugomera též !

Kajaznik. Ba Tugomera !

Volkan. Co pak poví nám ?

Tugomer. Děl pravdu věru nám tu Mestislav,
 že nikdy ponížiti nechceme
 se nikomu !

Batog. Nuž, slyšíte !

Lastún. Jen dál !

Tugomer. Já věru první toho skolil bych,
 kdož, muži, radil by nám k potupě :

svou bychom dali Němcům svobodu
 a šiji ponížili pode jho. —
 Mí pradědové všichni válčili,
 by vlasti zachovali svobodu,
 já mezi vámi nebyl poslední,
 když bylo našich dvorců chrániti!
 Hruď obnažuji! Jizvy sečtete,
 ty Mestislave s druhem Batogem!
 Zkad mám je? Ze hry nikoli, —
 mně meče Němců spůsobily je,
 když po vašem jsem boku bojoval.
 Kdy kdo, se tážu, pozoroval z vás,
 že bojům bázlivě se vyhýbám
 a znikám bojiště? Ba nikdo! Jat
 že jsem nepřátely byl a dostal se
 v jich ruce, kdo tím vinen? Jsemli já?
 Ne, nýbrž oni, kteří na zemi
 mě zůstavili krví zbrocena,
 leč sami prchli před nepřátely!
 Ať řekne, Tugomera viděli
 kdo prchatí kdy!

Bojan. Nikdo neviděl!

Volkan. Ba to je pravda!

Lastún. Svatá pravda to!

Kajaznik. Z nás nikdo není, kdo by tajil to.

Tugomer. Z vás tedy nikdo věřit nemůže
 že Tugomer by mohl vám kdy říci:
 Jdém Němcům pokořit se, otroky
 jim budme, svobodu svou prodejme.

Mestislav. Já tebe nevinil, neb dobře míníš to,
 leč maně, věř mi, zkáza zrodí se
 nám z této rady tvojí.

Bojan. Slyšme dál.

Tugomer. Co navrhuji? Rozum, rozmysl.
 Co navrhuješ ty však? Prchlivost.
 Ty rád bys, bychom pouze poslechli
 své nenávisti proti Němectvu,

já žádám, bychom rozum na pomoc
 si vzali k dílu tomu velkému.
 Co žádáš ty, nás nikdy neujde,
 neb do sytosti ještě zápasů
 nás čeká, prve nežli naše vlast
 se upevní nám a se otuží;
 by nebylo se třeba sousedů
 ni jiných nepřátelů našich bát. —
 Teď tážu se vás, muži slovanští,
 zda nerozumno, možnoli to nám,
 se bojům vyhnout na čas nějaký
 a zabrániti krveprolití,
 to všechno pro tu pouze příčinu,
 by možno bylo sebrat vojsko vše,
 by možno bylo statné k obraně
 se postavití s mocí velikou,
 již dnes však ještě, bratři, nemáme.

Lastún. Dí pravdu.

Hotěbor. Pravdu praví svatoucí!

Já schvaluji, co pravil Tugomer.

Kajaznik. Zda všichni Tugomera chválíte?

Několik jich. Ba všichni!

Tugomer. Pohledněm', jak věc se má!

K nám vypravili Němci poslance,
 jenž nabízí nám mír, leč pravdou je,
 že získají co, že nebude
 to mnoho. Pošlemeli posla však
 jim nazpět, aby řekl o míru
 že nepomyšlíme, tož mysliti
 si budou velmi, nebezpečným jim
 že protivníkem jsme a krvavou
 nám válku v naší zemi zanesou.
 A myslíte, že odoláme jim?
 Snad odoláme, ale mnoho z vás
 kdys trpce pomní toho neštěstí
 a dob, když nepřítel, jenž přemoh' jej
 zem opouštěje naši plenil, klál

a dvorce nítíl, odtud odvlácel,
 což uchvatiti jenom mohl kde.
 Zda, druzi, velí srdce ještě teď
 vám v nebezpečnosti se vrhati?

Kajaznik. Ne, při bozích, že ne!

Bojan. Teď tichým buď!

Tugomer. Náš národ nebyl nikdy bojovným.
 Ni kyjů nenosil, ni oštěpů,
 ni krunýřů, ni přileb kovových,
 ni smrtným jedem napájených střel,
 ni lukův ohebných, ni holení,
 ni mlatů bojovních, ni kopí, jak
 má Němec, aby kmeny pokořil:
 zbraň Slovan nosil pouze k obraně.
 My proto nezvykli jsme zápasům,
 jak mohli bychom při svém počtu být,
 jenž po žirných je vlastech usazen.
 Tož, drazí druzi, muži slovanští,
 si jenom hledme míru blahého,
 byť malou škodou třeba vykoupen,
 neb prospěšněji málo ztratiti,
 by mnoho mohlo zachrániti se,
 a nevrhejme nerozmyslně,
 co ještě máme, v propast záhuby.
 Nám kolem dvorců nivy zkvétají,
 tam skotačivá stáda pasou se,
 jež hlasitě k vám křičí slovo: Mír!
 Vás na kolenou prosí vaše choť
 a dítky vaše: Zachovejte mír!
 Bát je se pomsty bohů, mužové,
 jich zneužívající dobroty
 teď v nebezpečí nerozmyšlené
 vlast, druhy, národ, rod svůj vrhnemlí!

Lastún. Co od nás žádají.

Bojan. Teď poslouvej!

Tugomer. Co od nás žádají? Ba málo jen:
 by třicet našich mužů vybraných

šlo k Němcům sjednat míru s Geronem a pohovořit o všem, co bychom my chtěli, a co chtěl by protivník. To zkusit aspoň lze, a zkouška ta nám dokáže, kdo dobře poradil, zda já či on ! On chválí boj, já mír.

Kajaznik. Hlas bohů z Tugomera mluví k nám!

Všichni. Ba bohů dobrých !

Kajaznik. Nyní rozhodnem' se pro mír.

Mestislav. Nešťastný to bude čin !

Kdo je nám zárukou, že nejdete tam ku krvavé hostině, z níž se již nikdy nevrátíte. Nevěřím já Němci, naličuje na vás past a lapí vás, jak myši lapnou se !

Tugomer. Tak nepozorni nejsme, Mestislave ; dřív pošlou v zástavu nám rukojmí sem. po dvou za každého Slovana. Těch ostříhej, kdo s námi nechce jít. Ni kroku bez rukojmí nepůjdem', tož neboj se již, nejsme myši my.

Mestislav. Jen hlídejte si sami rukojmí a sami slibu Němců věřte si ; my s Batogem dva do hor půjdeme, tam hlásat mužům po všech vesnicích, by chystali se všichni k obraně své vlasti. Pravdali tak, Batoge ?

Batog. Jdu, kam jdeš ty.

Mestislav. Kdo ještě jde ?

Isteklosmovič. Též já !

Volkan. Mě přesvědčil již Tugomer a já jsem při něm.

Mestislav. Kéž by nikdy nebylo žel kroků vám ni slov. My nyní jdem' !
(Mestislav, Batog a Isteklosmovič odejdou.)

Tugomer. Tot slabost slovanská, je zlý to zvyk,

že nikdy věřit nechcem' cizinci
 ni sobě samým. Druzi, vězte mi,
 že Němci nejsou v skutku takými,
 jak myslí Mestislav. Já poznal je
 a dobře vím, že dohovoriťi
 lze s nimi se, jak sobě přejeme
 jen. Poznáteli sami teprv je,
 pak o nich jinak soudit budete.
 Nuž pojďme tedy k nim se podívat.
 My sami jsme si dávno škodili
 již, nikdy že jsme s Němci po dobrém
 se dorozumět nerozuměli
 ni nezkusili. Víím, že možno to,
 a že to možno, brzy poznáte.
 Teď provodte mě mého do dvorce.
 Tam při hostině domluvíme se,
 jak mužů zvykem je.

Bojan. Jdém' domů teď!

(Odejdou všichni. Zůstane sám Isteklosem.)

Isteklosem. O stáří, kteréž urychluješ smrt!

Již neslyším ni řečí hlasitých!

Vrza (přijde druhou stranou.)

Kam, Isteklosme, jdou ti mužové?

Je černý havran letmo provází.

Běs včera v noci skuhral nad lesy.

To neštěstí je. Pospěš jim to říc.

(Zajdou za ostatními.)

(Opona spadne.)

Jednání třetí.

V německém táboře. Dům Geronův. Jizba mající na zad okno, dvoje postranní dvěře vedoucí do dvou jiných jizeb. S levé strany, kdež je hostina, slyší se časem hluk.

VÝSTUP 1.

Kajaznik, Volkan. Později Lastún.

Kajaznik. Rci, milý bratře, Němci nejsou-li přec v skutku jiní, lepší, nežli dřív jsme myslii?

Volkan. Jsou, Radhost svědkem buď!
Ni vlastní bratr náš by nebyl nás tak pohostil a počastoval, jak ti. Pravdu věru pravil Tugomer; již nejspíš bojí se nás velice.

Kajaznik. Žet! Proto přejí Němci Slovanům a lichotí se medu sladčeji.

Teď všichni našimi jsou přátely . . .

Volkan. Jak dobrým bylo víno červené!

Kajaznik. Ba dobrým bylo! Lepší nápoj to, než naše všechny medoviny jsou
Mně od těch čas, co vína požívám, se srdce rozehrálo. Pijme dále je!
Bůh Dažboz vína dát je povinen, a nedáli, pak bohu vzdáme se,

jenž sousedu dal vína takého,
 jež Zovol rtoma svýma velebil.

Volkan. Ne; běs tě sper! Já věru Dažboza
 ni za jídla ni nápoj nezapru!

Kajazník. Což já jej zapírám? Co mluvíš mi?

Volkan. Tys' vínem celý jako pomaten.

Lastún. (přijde zavolat obou.)

Kde meškáte? Hned jděte ku stolům!

Kde druzí jsou? Je nejpilnější čas,

by počal rozhovor již o míru,

neb pít a jíst sem nešli Slované.

Leč slyšte! Mnoho vína nepijte,

a pomněte, že víno pomate.

Tak včera pověděl nám Tugomer.

Volkan. Víím, že to pravda.

Kajazník. Hlavu poplete!

Volkan. Proč asi tolik podávají pít
 nám, Lastúne?

Lastún. Já stejně tážu se. (Odejdou.)

VÝSTUP 2.

Tugomer a Bojan vystoupí.

Bojan. Zrak otevři!

Tugomer. Ty vydiš strašidla,
 kde není jich. Nás vlídně, přátelsky
 tu pohostili, to všem patrnó.

Bojan. Vy, slepci, nevidíte pohledů,
 jež na vás upírají potaji.

Tugomer. To zdá se pouze tobě samotnu.
 Že trochu z ostra hledí někteří?
 Jen na tebe to, podle zvyku že's
 dát nechtěl stranou meče při jídle.

Bojan. Bych u nepřátel odpásal si meč?
 To nikdy! Kéž bys nebyl odpásal
 ho sobě ty ni druzí přátelé.

Tugomer. Tu zvykem je, že při hostině zbraň se stranou dá. Vždyt z Němců pranikdo též neměl zbraně svojí při sobě.

Bojan. Z těch pouze, kteří byli kolem nás. Leč venku mají mnoho vojínů. My sami jsme. Proč bychom bezbranní tu byli. Velmi podivným je to. Jdi, vezmi meč a opásej se jím!

Tugomer. Ty's bázlivec?

Bojan. Já? Nepormucuj mne a nehněvej se, Tugomere, jen, že, — nevím, ani proč, — víc starosti mám o tvůj život, nežli o svůj mám, a pomni, co by doma našinci si počli, nevrátili vůdci se, že naše vojsko bude bez vůdce dav slepý, nenavrátišli se ty!

Tugomer. Nic neboj se, dnes ještě půjdem zpět.

Bojan. Slyš, Tugomere, jenom teď mě slyš! Hleď, my tu s Lastúnem a Volkánem vše snadno sjednáme, a Hotěbor jest obezřetný muž, a nás je dost. Ty potichouнку však teď odejdi. Já kolkolem jsem vše již prohledal; zde's dveřmi venku v malé chvílence, vše snadno bude, lidí není tu, a nikdo nezří tebe; v zadu tam jsou osedlané naše koně. Mez pak není daleko již. Našinci tam budou jistě tebe čekati. Svůj meč ti půjčím, spas se aspoň ty, nám souzenali tady pohroma.

Tugomer. Ty's tedy takým přítelem, že se mi posmíváš a radíš k útěku.

Bojan. Chci jenom, abys ty se zachránil nám, pravdu promluvilli Mestislav,

a jsmeli v pasti chycení jak myš.
Jdi, pohleď v obličej jim !

Tugomer. Pohlednu !

Bojan. Proč onen Geron nás tu zdržuje ?
Proč ihned nepoví, co zamýšlí ?
Proč všichni odložili zbraně své,
již provodili jej ?

Tugomer. Ty svoji máš.

Bojan. Ty nemáš, ani druzí.

Tugomer. Poslyš mě !

Jen na hlavní věc nezapomínej,
jež všechen strach tvůj ihned zaplaší.
Vždyt máme doma v stráži bezpečné
jich rukojmí ; z nás jednomu stane se
jen křivda jakás, naši rodáci
dva skolí rukojmí, jež v zástavu
nám poslal Geron, a já nemyslím,
že Němci šedesáte rodáků
k nám poslali, by byli zabiti
neb utraceni za nás třicet jen,
a který z našinců by cizince,
jenž dané slovo zrušil, neskolil,
ten, myslím, není žádným vojínem !

Bojan. Ba, pravda, máme doma v zástavě
jich rukojmí, kdo však jich hlídačem ?
Tvůj Gripo, a jak o něm soudím, víš ?

Tugomer. A kdyby Gripo nebyl poctivým,
je při něm Isteklosem starý přec,
jak sobě přál's, i jeho synové.

Bojan. To věc je jediná, jež těší mě,
neb Isteklosmoviči nevěří
též ani slova tomu Gripovi.

Tugomer. Leč o tom promluvíme později,
teď vrať se k hodům zase. — Geron jde !
S ním promluví tu ; nyní zůstav nás.

Bojan (odejde.)

VÝSTUP 3.

*Geron. — Tugomer.**Geron.* O! Tugomer? Proč nejsi za stolem?*Tugomer.* My nedošli sem, kníže, stolovat.
Jeť Slovan vděčným hostem, ale sem
jsme došli k dohovoru vážnému.
Již čas je, bychom věc tu skončili.
Proč otálíte, nemluvíte nic?*Geron.* Vše stane se, leč zdá se spůsobným
ba také povinností mojí, náměstek
by Oty, velmocného vladaře,
jímž já jsem, udatné své sousedy,
jež k rokování pozval, pohostil,
neb obtížnou as bude porada.
Vždyť není na spěch, vhod je zábava.*Tugomer.* My chceme ještě dnes se navrátit.*Geron.* Jak? Bez mé vůle?*Tugomer.* Jakže? Co's to děl?
Což nejsme muži svobodní?*Geron.* Ba jste!*Tugomer.* Tož podle vůle svojí jednáme.*Geron.* Jen podle svojí?*Tugomer.* Co's děl, Gerone?*Geron.* Nic. Jdi jíst a pít teď ku stolu.
Dnes ještě, sousede můj slovanský,
vše, čeho třeba je nám, odbudem',
to slibuji ti.*Tugomer.* Raděj' viděl bych
i slyšel konec již, než uvěřil
tvým slovům. Brzy rozhodněm'.*Geron.* Jen sečkej! Jáli mohu, můžeš též.*Tugomer.* Bych sečkal?*Geron.* Arci. Druzi pijíli,
dbej ty, — všech jiných věcí — my . . . (Odejde.)

VÝSTUP 4.

Tugomer sám.

Tugomer. Co chce mi takým slovem povědět ?
 Proč proměna ta ? Bojanův proč strach ?
 Sprost, Perune, mě hrozné domněnky,
 jež prsa tlačí, srdce tísní mi,
 jak tížila by horská skála je,
 sprost předtuchy mě jakés pohromy,
 již oko moje ještě nevidí,
 již nedosáhne ještě ruka má. —
 O, bohové, zda možným taký klam
 by rada, kterou dal jsem rodákům
 je přemlouvaje k této výpravě,
 by rada ta je vedla v bezedno,
 ne ku dni jasnému, jak myslil jsem ?
 O Perune, svůj národ spasit chtě
 jsem jeho výkvět svedl v záhubu,
 sved vůdce, pohlavary, velmože ?
 Ne, ne, toť nemožno, toť pouhý strach,
 a myšlenku tu muže nehodnou
 si z hlavy vypudím ! — Toť nemožno !
 Vždyť Slované my máme v zástavě
 jich rukojmí, jež bděle střežeme,
 jich počet dvakrát věcí našeho.
 Jich šedesáte je. To dostačí !
 Ti jsou nám zárukou. Proč děším se ?
 Já jiným nedůvěru vyčítal,
 a nyní nedověřivým jsem sám !
 Zda možno ještě komu věřiti,
 když nelze vojínovi věřit, jenž
 své muzké slovo dal nám zástavou ?
 A přece, co jsem včera tady shled'
 a co dnes vidím kolem sebe tu,
 mi není vhod a budí ve mně strach !

O, světlý Svaroge, dej prožit nám
 jen šťastně jeden den, jen jeden den!
 Pak odtud a zas dobře bude vše!
 (Odejde za Bojanem.)

VÝSTUP 5.

Hildebert. — Později *Geron.*

Hildebert (sám.) Dost, myslím, vykonáme, pohanům
 těm poslední chvíle osladíme,
 dřív nežli nevěřící duše jich
 si vezme ďábel sám, ježž zbožňují
 ti zaslepenci, ctíce bohy své.
 Jim hlavy stít, je cesta nejkračí.
 (Zachvěje se.)

Leč nikoli, meč knězi nesluší!
 Již přál bych si, by skončil se ten den
 by stalo se již, čeho potřeba
 je k boží slávě, ku cti církevní.

Geron (vrací se.) Ty's, posvěčenče, zde a teď?

Hildebert. Rád věděl bych, zda brzo skončíte.

Geron. Nám nelze, je však zcela možno též,
 že nepočneme.

Hildebert. Jakže, pustit chceš
 plen drahocenný, těžko zlovený?
 Tím nehrubě se králi zavděčíš.

Geron. Teď o tom nejedná se. Šedesát
 jsme dali vojnů svých v zástavu.
 Ti nejsou zachráněni, potud pak
 nám nelze počít ani.

Hildebert. Šedesát
 svých prostých vojnů vždy můžeme
 dát za slovanské vůdce záměnou,
 jež bůh ti vydal silné do ruky,
 jež obtížně jen jal si ve svou moc.

Geron. Co's pravil ? Četa Hildebertova
že tobě sprostými je vojáky ?

Hildebert. Vy moje vojáky jste poslali ?
Proč ? Jakže ? To jsem nevěděl.

Geron. Jen nebojte se, všichni navrátí
se jistě brzo ; raděj Slovary
zas pošlem' všechny za mez, než bychom
jim dali jednu hlavu německou.
Proč vaše muže k tomu vybral jsem ?
Tuť odvěť snadna. Ještě neznámi
jsou Slovanům a proto snáze říc'
nám bylo, že jsou muži výteční,
již přišli z francké země daleké ;
neb sličnou řečí, třeba vylhanou,
je třeba zalichotit Slovanům,
a potom půjdou kam ti libo je.

Hildebert. Ti muži, které dal jsi v zástavu,
jsou za plat najati jen. Nebude
jich velká škoda, nevrátili se ;
jen četu moji zase doplňte !
V svém díle slavném rušit nedejte
se, které šťastně sosnováno je,
svůj úkol splňte, staň se cokoli.
Svým mečem skolte vůdce Slovanů !
Bůh sám je vydal vašich do rukou.
Já vidím okem svým jeho prst.
Tu netřeba se dlouho rozmýšlet.
Vhod výměna je nám i prospěšna :
my za šedesát prostých vojínů
svých nepřátelských vůdců dobudem'
všech do nejmenšího. Tož do nich jen !

Geron. Tak nedám zahubiti jediné
ni hlavy německé, neb dostojím
vždy slibu, který dal jsem rodákům,
a chci, by věřil mi můj bojovník.
Již o tom ani nechci mysliti !
Já bezbranné jsem poslal v cizí zem'

a slíbil jim, že navrátí se zas :
ví celý tábor, každý voják to.
Jak uvěřila jiná vojska by
mi, vidouce, že Němce poslal jsem,
já, vůdce jejich, v jistou záhubu ?

Hildebert. Leč náležitě pomyslímeli,
zisk jaký slibuje nám tato věc,
je povinností, zisku dbáti jen,
jenž kyne státu, svaté církvi též,
naš protivníkli bude pohuben.
Ať řekne nevěřícím Slovanům
se jakýs' planý slib ! — Co řekne král
as, propustíšli pohlavary zas,
by k ukrutnému boji proti nám
se v čelo postavili Slovanům ?
Já žádné ceny neobávám se,
již taký zisk by moh' se zaplatit.

Geron. O sluho boží, neračte se bát !
Již někdo nastrojil to, zadarmo
by do rukou nám padli Slované :
naš Gripo ! nezapomeňme že vše
sám sosnoval a hájí rukojmí.
Den celý čekám ho, že přivede
mi lstí neb mocí osvobozenec.
Vše naším bude, zdařili se to.

Hildebert. Viz, nepřicházili to Gripo sem ?

VÝSTUP 6.

Gripo. — *Předešli.*

Geron. Jak zdařilo se Gripo ?

Gripo. Výborně.

Geron. Zda vyprostil's a přived's rukojmí ?

Gripo. Jsou v táboru tvém do posledního.

Geron. Jsou vyprostěni ? Všichni ? Rychle rci !

Gripo. Co přislíbil jsem, vše jsem vykonal.

Geron. Dík králův za to tebe nemine.

Hildebert. Též církev svatá muži chrabrému,
jenž v její prospěch blaze působil,
dá milostivé požehnání své.
Leč nyní pověz, jak's to vykonal?
Zda rukojmí jsi od nich odvedl?

Gripo. Jen s velkým úsilím, a bez krve
to neskončilo. Nevíte, co let
a trpělivosti nám potřeba
jen bylo, bychom Tugomerovu
si mohli získat aspoň důvěru!
Krom toho nemohl jsem dojíti
tam, rukojmí kdež vaše chovali,
neb nevěřil mi Bojan, který vždy
byl Tugomerův opatrný druh.

Geron. A také tady něco čenichá,
neb zasedaje za stůl jediný
si zbraně nesvlek'. Vypravuj jen dál!

Gripo. Mně tedy nesvěřili rukojmí,
bych stíhl jich, leč Isteklosmovi.
Než toho dříve jsem se nadál již
a nesklamal se, jistě doufaje,
že lehkomyšlnost a nedbalost,
dvě cnosti slovanské, mi pomohou.
Dni první jsem se nepřiblížil jim,
a vskutku, lehkověrní Slované
mi rázem nevěřiti přestali.
Když pak jsem v noci stanovené stráž
jich napad, Isteklosmoviče hned
jsme skolili a mžikem rukojmí
v zbraň oděli se: moji vojíni
se v četě vaší bili udatně,
a prve nežli zvěděl protivník,
co stalo se, my spěšně na útěk
se dali s rukojmími; přízniva
nám byla noc, a v smělém útěku

jsme stihli za německé pomezí,
kdež koně čekali nás. Tady jsme.

Hildebert. Věc svoji mužně vykonali jste.
Teď, kníže, slyše, že se chovali
mí vojínové chrabře, nemohu
se horšiti již ani na tebe,
že četa moje byla v zástavě.

Geron. Leč nyní k dílu!

Gripo. Dej své rozkazy!

Hildebert. Ba, kníže, dokonej, co nutno je.
Tuť hříchem, rozmýšlet se. Pevným bud!
Jdi, dokaž, z oceli že německý
je muž, a slitování jemu že
je věcí neznámou. Mít milosrdenství
a slitování s nepřítelem, jenž
je protivníkem víry křesťanské
i jména německého, nehodná
je dědů našich slabost, Gerone!

Gripo. Co radíš tedy, bychom činili?

Hildebert. Bůh spravedlivý dal je v ruce nám.
Je nutno zabít je. Jsou pohané,
jsou nevěřící k tomu Slované.

Geron. Zde rozkazuji jedině já sám.
Že nyní nepustíme domů jich,
když rukojmí jsme zachránili své,
jsem rozhodl; nač bychom tolik let
se byli namáhali, bychom sem
až toho stáda svedlí pastýře?
Náš Gripo nejvíc vykonal; co nám
on poradí, je slušno činiti.
Rci, co je pro nás líp i pro církev:
by povraždění byli Slované,
či bychom uvěznili pouze je?

Gripo. Dát dobrou stráž, jich uvězníteli,
je tuším dosti, vy však stanovte,
leč na Bojana při tom pomněte!

Hildebert. Nač na půl dělati co? Dokonej

Nač hlídkou působiti starosti
si? By nám ještě prchli naposled,
a marny byly naše námahy?

Jen z krátka! Nejjistější věru mír
nám zjedná jejich brzká záhuba.

Gripo. My se Slovary vedem' tuhý boj,

jich země dobyt' bude těžká věc.

Jich vůdce tady pohubímeli,

pak pomsty hledající litěji

se budou bránit jistě proti nám,

než budouli mít ještě naději,

že po válce se zase navrátí.

Jich odpor slabší je nám prospěšen;

jen proto bráním krveproletí.

Hildebert. Ne, nikoliv! At jenom Slovan zví,

kdo jsme my Němci, a co umíme,

co zmůžeme, kdes' počnemeli boj;

těm lidem ukazujeme přísnost jen

a nejednejmež o mír s pohany.

Nám není třeba přízně slovanské;

náš král i svatá církev žádají

si pouze, by se pokořili nám.

Že pohan tvrdohlavý víru svou

kdys dobrovolně změní, nemysli;

je stihniž proto svaté pomsty meč,

ježž požehnáním posvětil sám bůh.

Geron. Mně věci také neporučil král,

mně tedy nutno samu rozhodnout.

Leč víš, jak počínal by si tu král?

Hildebert. Ba vím to; nebojím se prohlásit,

že velký Ota, král náš, vládce náš,

je hoden povždy Karla Velkého,

jenž největší byl vládce německý,

jenž útlocitným nikdy nebýval,

jenž úzkostlivě práva nešetřil,

když bylo k velikému prospěchu

to státu nebo církvi posvátné.

Což nikdy v starých knihách nečetl's,
 jak o dni jednom čtyři tisíce
 a pět set Sasů kázal popravít,
 jak nevěřící stihal Slovary
 svým mečem při Savě i v Ilyrsku,
 i Longobardy, zpurné papeži. —
 Než církev proto neproklela ho,
 leč dala jemu rajskou blaženost.
 Ten Karel, který pravým Němcem byl,
 je jasným vzorem králi Otovi.
 Teď víš i ty, co je ti činiti.
 (Vzadu za jevištěm slyší se pokřik: Naši zbraň.)

VÝSTUP 7.

Radulf (přiběhne s levé strany.) *Předešlí.*

Radulf. Co si teď počnu s nimi? Žádají,
 by zbraň se vydala jim.

Hildebert (poděšen.) Jak že, zbraň?

Geron. Kam dali jste ji? Jeli skryta již?

Radulf. Je stranou na hromadu snesena,
 neb nemoh' jsem jí skrýti potaji.

Geron. Jest uzamčena?

Radulf. Ovšem.

Hildebert. Dobřeli?

Geron. Tu skryši vypátrají, při bozích!

Hildebert. Zde stát je nebezpečno. Pojdme již! (Odejde.)

Geron. Jdi, Radulfe můj, vyzbroj nejlepších
 nám padesáte bojovníků. Spěj!

Stůj! Oknem zbraně, jeli možno to,
 si vezměte. Jdi, poruč jim to hned
 a nedej oněm ozbrojiti se,
 by perná práce nenastala nám!
 (Radulf odejde.)

Snad nevědí však ještě ničeho.

Ty, Gripo, jdi jich trochu potěšit,
by bylo možno k boji schystat se.
Ta vzpoura je mi trochu nevhodna.

Gripo. Bych já šel? Ukázat jim nemohu
se; myslí, že jim střežu rukojmí.
Jim vyhnouti se bude nejlíp as.

Hle, celý zástup se jich žene sem.
Geron. Stůj! u dveří jsme. Zde je bezpečno.
(Gripo se mu skryje za zády.)

VÝSTUP 8.

Tugomer, Volkan, Kajaznik a jiní Slované.

Volkan. Zbraň naši dejte nám!

Všichni. Zbraň dejte nám!

Kajaznik. Jak možno takého cos', přátelé?

Volkan. Ký kněz to, který hostem krade zbraň!

Tugomer. Mluv kníže! Mužné svoje slovo jsi
dal v zástavu nám a svůj svatý slib,
když ku vlídnému tvému pozvání
jsme k tobě šli. — Proč vše to děje se?
proč nevrací se mužům jejich zbraň?

Geron (pohrdlivě.) Hned toho dovíš se, jen počkej tu.
(Obrátiv se odejde náhle s Gripem.)

VÝSTUP 9.

Předešlí bez Gripa i Gerona. Později Bojan, Chotěbor.

Tugomer. Hle, Gripo! Věru nebyl Gripo to?
(Usiluje otevřítí dvéře, kterými vyšli, jsou však
uzavřeny.)

Volkan. Ba Gripo!

Tugomer. Běda! (Chopí se za hlavu.) Zrazení jsme tu!

Kajaznik. Hrom do nich Perunův! Co počnem si?

- Bojan* (přikvapí s Chotěborem.) Hoj, mužové!
- Chotěbor.* Svou máme zase zbraň!
- Bojan.* Vchod vypáčíme, vezmeme si ji!
Vy pomozte nám, bude naši zas!
- Volkan.* Kde? Pro ni!
(Někteří s Bojanem odkvapí na zad. Hluk.)
- Tugomer.* Mestislave! jediný
ty's Němce znal, ty sám a jediný!
Ty's jeho slova slyšel, Perune,
a slyšel's moje, nešťastníkova,
a neseslal's ni jedné kalené
své střely s nebes Tugomeru v hruď,
bys v prach jej srazil, promlouvalli lež!
O bohové, vy zmiji znali jste
a nesňali jste bělma s očí mi!
Proč neoloupili jste sluchu mne,
když jeho zradné rady poslech' jsem,
bych stal se zhoubcem svého národa,
bych zradou tou byl vinen sám jen já!
- Bojan* (vrací se nesa meč Tugomerův. Druzí za ním
opásávajíce se mečem a jinou zbrojí.)
Zde, Tugomere, meč tvůj!
- Volkan.* Braňme se,
jak ostrozubý hájí sebe vlk!
Tvůj dosud není Volkan, Morano!
- Bojan.* Zde, Tugomere, zbraň tvá!
- Tugomer.* Dej ji sem!
- Volkan.* Všem Němcům sám se nyní postavím!
- Lastún.* Ty, Tugomere, veď nás proti nim!
- Bojan.* Z té tísně pojďme jasně pod nebe!
Ven probijme se jasně pod nebe!
Co nelze bez boje, to bojem lze!
- Všichni.* Ven pojďme!
- Bojan.* My dva, Tugomere, v před!
- Tugomer.* A nedobudemeli východu
sí, zemřeme jak praví junáci,
by věrolomní psi ti neřekli,

že porubali nás, jak před chlívem
brav krotký bijí. Meč v mou pravici!
A jeli nutno, bychom zhynuli,
a smrtonosná dokračujeli
již po národu, po nás Morana,
pak budiž mužů hodna naše smrt!
Tam ku koním až hledme protlouc' se.
Tam sedni na kůň, kdož tam dostihne,
a nemožnoli všem se zachránit,
ať alespoň se jeden spasí z nás,
by ve vlasti se dověděli, jak
zná Němec slovu svému dostati!

Bojan. Ty dvěře rozbijem!

Volkan. Ba, povolí?

(Několik jich opře se o dvěře, jež otevrou se.)

Tugomer. Zde po dvou jistě dojdem' do dvora.
(Odejdou v pravo.)

VÝSTUP 10.

Geron. Radulf. Gripo (s ozbrojenými vojáky vystoupí s druhé strany.)

Geron. Co se to stalo? Kde jsou pohané?
Zda pomohl jim ďábel, jejich bůh?

Gripo. Již prchli! Za nimi! Hle dvěře tu!

Geron. Jsou vypáčeny!

Radulf. Zbraně dobyli. (Pohledne do jizby nazad na levo.)

Geron. Co?

Radulf. Zotvíváno vše a zbraň ta tam.

Geron. Teď pojďme do dvora, zde teskno je.
Ven ze dvora přec utec' nemohli.
Jim ještě můžem' útěk překazit
Již pojďte! Vnější vrata zavřete!
(Odejde s vojáky v levo.)

Gripo. Teď věru nechtěl bych být Slovanem.
Jen chvilku budeš dýchat — a pak smřf.

(Zámka. Gripo naslouchá. Venku za jevištěm slyšeti lze hluk a řinkot zbraní.)

Již poslední svůj započali ples.

Hra tato není tryzně podobna.

O, jaká slasť jest uchu mému to!

Hu, přece jakýms' úděsem se chvím!

E, nerozum to, co mi po nich je?

(Chce pohlednouti pravými dveřmi, vrátí se však a běží přes jeviště na levo.)

Teď sem se ženou. Nelze zůstatí. (Odběhne.)

(Dva Slované přiběhnou pravými vraty na jeviště.)

První Slovan.

Druhý Slovan.

Kam nyní?

Skryjme se! O, bohové!

(Běží přes jeviště do levé jizby. Za nimi němečtí vojáci dorážejí obnaženými meči. Z levé jizby slyšeti lze stony poraněných.)

Kajaznik

(přiběhne jsa raněn a sklesne prostřed jeviště. Německý voják přikvapí za ním a dotírá naň mečem.)

Již nevráždí mne! Duše uniká

mi sama sebou z údů raněných!

Čím jsem kdy tobě, Němče, ublížil?

(Voják probodne jej a zajde v levo za druhými.)

(Jeviště je několik okamžiků prázdno; hluk venku tichne; když utichne vstoupí Geron s vojáky.)

VÝSTUP 11.

Geron. Radulf. Gripo. Vojáci. Později Hildebert.

Geron. Boj brzy skončil se. Zda všichni však jsou překonáni? Spočti, Gripo, je, neb ty znáš všechny dobře.

Gripo (shlednuv mrtvolu.) Kajaznik!

Radulf (ukazuje do levé jizby.) Tu ještě dva jsou.

Gripo (hledě tam.) Nejsou lechové; leč pohřešujem Bojana.

Geron. Jdi sám

ho vyhledat a Tugomera též. (Odejde Gripo.)

Hildebert. (vystoupí.)

Zda skončeno vše? — Budiž bohu dík!

Dnes velký jesti den a slavný čin
byl Němci vykonán dnes, jehož výhody
být mohou mnohem větší nežli my
svým lidským umem domníváme se.
Jak pohynuli? zda se bránili?

Geron. Jim času nezbylo již k obraně.

My na ně tetivou a kopími
jsme doráželi se všech všudy stran
a přece padlo mnoho našinců.

Radulf. Tot nebyl věru zápas hrdinský!

Geron. Kdo může hanit, co je nutností?

Gripo (přiběhne.) Prch' Tugomer a Bojan unik' též!
Ti jediná jen! Právě tito dva.

Geron. Buď ruka kleta, jež je vinna tím!

Hildebert. Teď za nimi! My polapíme je,
neb marno všechno, prchnouli ti dva.

Gripo. Dej spěšně jezdce mi a hlavou svou
ti za to ručím, že jich dostihnu,
neb dobře znám jich tajné cesty vše.

Geron. Ať celý tábor můj se pozdvihne!
Jak rozum tvůj ti velí, rozkazuj,
ty dva jen živý nebo mrtvy vrať! —

(Opona spadne.)

Jednání čtvrté.

V Braniborsku. Prostora před Tugomerovým domem.

VÝSTUP 1.

Dva starci ozbrojení jdou mimo.

První stařec. Tot hrozno !

Druhý stařec. K boji klamem svedeni !

Má paměť osmdesát sahá let,
a nikdy takého cos' neslyšel
jsem v písniích ani v starých povídkách,
ni pradědové toho neznali.

První stařec. Kdož může ještě rukou pohnouti,
luk uchopiž a střely, kopí, meč !

Druhý stařec. Nám nedostává se však vůdců teď,
neb muže nejlepší nám pobili.

První stařec. Je štěstím, Tugomer že ještě znik' !
Zbyl našich vojáků vůdcem jediným,
neb Mestislav již také sestaral.

Druhý stařec. Jsou boží svědky, že to štěstím je.
Kdo mládež umí roznítit jak on,
on jediný nás může zachránit,
on bratrů smrti pomstit jediný.

První stařec. Ni jediný se nenavrátil s ním ?

Druhý stařec. Zbyl sám a Bojan. Druhy pobili,

jak na jatkách se bije, na kusy,
dřív jídlem, pitím, pohostivše je.

První stařec. O bohové, již vinu trestáte!
zda možno takových by zločinů
se dopustili tvoji tvorové?

Druhý stařec. Já nevěřil bych, že to možno je.

VÝSTUP 2.

Spytihněv. — Předešli

Spytihněv. Zvěst, bratři, slyšeli jsme krvavou!

Druhý stařec. Zvěst, jež je na postrach všem Slovanům!

Spytihněv. A kdo je vinen, že se stalo to?

První stařec. Náš osud.

Druhý stařec. Bohy na nás poslaný.

Spytihněv. Jsme nerozumní, ne však nešťastní!

Proč máme vůdce, posloucháme je,
již národ klamou, kteří v záhubu
nás vedou, slibující vábně zisk
a krásně mluvíce, leč pouze do větru,
nic nekonají však; buď neznají
neb dosti vůle k tomu nemají.

Ti, ti jsou vinni naší nehodou!

Kdo na své duši má tu pohromu?

Kdo poslal Němcům ostré pod meče
dvě hlavy ještě mezi třiceti?

První stařec. Ba kdo?

Druhý stařec. Šli sami, byvše pozváni
a protivníkům příliš věříce!

Spytihněv. Svou povídačku dětem vypravuj
ne mně však, jenž mám otevřený zrak
a jasně vidím jím a také poslouchám
a vždy se dobře vyznám, proč a zač.
V sněm obecnýli chcete se mnou jít,
tam veškerému světu vinníka
již objevím a zrádcem prohlásím!

Druhý stařec. Že zrádcem?

Spytihněv. Arci.

První stařec. To je nemožno!

Spytihněv. Teď pospěšte si se mnou do sněmu,
tam vypovím vám svoji domněnku.
Mám důkazy tak jasné jako den.
Tu nelze zapírat.

První stařec. O, běda mu! (Odejdou.)

VÝSTUP 3.

Bojan a *Grozdana* vystoupí z domu Tugomerova.

Grozdana. Můj miláčku, zda slušno bychom teď
jen o své lásce spolu mluvili,
jen sebe dbali v této pohromě,
již mně i tobě, vlasti veškeré
lid věrolomný Němců spůsobil?
To nesluší se nám, a Lada milostná
mi promiň, že ti říci nemohu:
Jdi pospěj, chop se zbraně, první buď,
kdež o zápasích starci rokují,
kdež duní luk a bujný komoň ržá,
kdež pádné rány buší do Němců;
teď nedůstojno miliskovat se,
vlast naše pokud není spasena,
krev pokud barví její dědiny.
Tak myslila jsem o samotě dřív,
že ku miláčku svému promluvím
s ním utkajíc se, teď však nejsem s to,
ne, nejsem s to, bych odeslala tě.
Buď běda mi, co řekne babička.

Bojan. Co řekla by?

Grozdana. Že věc je neslušná,
bych víc tě milovala, nežli vlast.
Vím, že by babička tak děla mi.

Můj Bojane, zda nemyslíš i ty,
co babička, leč miluješ mě přec?
O, miláčku můj, prosím, rci mi to.
Bojan. Věř, kdyby pohroma, jež stihla nás,
tak hroznou nebyla, tak strašlivou
všem Slovanům a vlasti milené,
a možno bylo myslet o sobě,
já blahoslavl bych pak osud svůj,
že vydán jsem byl do nebezpečí,
jež objevilo tvoje srdce mi.

Grozdana. Stud pojímá mě věru, miláčku,
jsouc roznícena že jsem zjevila
ti city dlouho v srdci tajené,
já, dívka, dřív a v nepříhodný čas.

Bojan. O nehanbi se, dívko, za svůj cit,
jenž moje srdce blažil v pohromách,
jenž v každé práci dodá paži sil,
jenž v litém boji duši potěší,
když mečem krvelačným na Němce
hrom ran svých pošlu za vlast rozmilou!

Grozdana. Já nevěděla, co bych počla si,
když viděla jsem tebe zdrava zas
se domů z Němec vracejícího!
Co žalu tehda vytrpěla jsem,
když ubírali jste se z domova,
neb já i Zorislava tušily
jsme pohromu, jež potom stihla nás.
V pláč usedavý dala po choti
se Zorislava, já ji těšila,
já, jejíž duše strachem chvěla se
tvůj o život.

Bojan. Má drahá Grozdano!

Grozdana. Pak přiletěla pověst před vámi,
že lstí jste byli všichni proklati,
jen Tugomer a jeden jeho druh
že stěží spasili se prchnuvše;
leč kdo jest onen Tugomerů druh,

to nikdo v zprávě neoznamoval,
já ptát se nemohla ni nechtěla,
neb úděsem se chvějíc bála jsem
se, že mi řeknou, že to nejsi ty,
že v Němcích skonal smrtí krvavou
můj milý Bojan.

Bojan. A já došel přec!

Grozdana. Když provolali pak, že Tugomer
i jeho muž jsou zdraví doma již,
ven na práh nemohla jsem vstoupiti;
v kout usednuvši stále ku dveřím
jsem pohlížela, kdy se rozevrou
kdo s Tugomerem asi vejde k nám? —
O dobří bohové, tys' byl to Bojane!
Již nevím, kdy, již nevím, jak, jen vím,
že vykřikla jsem, k tobě běžela
a klesla na zem.'

Bojan. Já pak přivinul,
jak nyní, k srdci svoji Grozdanu.
Jen vyčkej, milá dívko. Všechn žal,
vše muka, jež jsi za mě strpěla,
ti splatím v manželském svém objetí.
Nám, tuším, lepší časy nadejdou,
my vítězně se z boje vrátíme,
krev slovanskou v něm Němcům splatíme.
Zas zasvitne nám blahá míru zář!
Když bude zahnán dávný protivník,
pak já též v dům svůj uvedu si tě,
a jako ptáče v háji hostinném
si z jara vystavíme hnízdo své
a budem spolu šťastni.

Grozdana. Bojane!

Bojan. Slyš, Tugomer! Dnes lid se sejde v sněm,
i myslím, že mě chtějí poslat kams'.
Jdi, drahoušku můj, k Zorislavě zas
a na mě pamatuj.

Grozdana. Ty zase nejprve,

můj miláčku, buď vlastní pamětliv
a po vlastní též — na mně vzpomeň si. (Odejde.)

VÝSTUP 4.

Bojan. — Tugomer. Zorislava. Rastko.

Tugomer. Ty's, Bojane, to? Vyčkej chvíli tu!

Rastko. Kam spěješ otče?

Tugomer. Do sněmu.

Rastko. Tam jít
mi s tebou dovol.

Tugomer. Ještěs' mlád a sláb.
Jen zůstaň s matinkou zde.

Rastko. S tebou ne?
Zde není sněmu.

Tugomer. Tam si nežádej;
tam kosmatí jsou muži, šedivci,
již pohlížejí přísně zrakoma,
již promlouvají slova hrozivá.
Ty plakal bys.

Rastko. Ne, s tebou, tatínku.

Tugomer. Co dělal bys tam?

Rastko. Ruku pozdvihl,
ty pozdvihli bys a Bojan ji,
by s Němci vojna počala se již.

Tugomer. Kým toto rusé dítě zvědělo
v své nevinnosti, co mi tady dí?

Zorislava. To nejspíš babička mu pravila,
jež o bojích a sněmích mluví s ním. —
Kam ubíráš se nyní však, mi rci,
jeť záhy ještě, Tugomere můj?
Strach pojímá mě, přes práh kročíšli,
a děším se, když tebe nevidím,
že ztratím tě snad, ztratím na věky.
O brzo nadejdíž nám onen čas,

bys u mne doma zůstal, nechodě,
jak nyní, nebezpečných po cestách.
Slib, Tugomere, mi, že pozorným
teď budeš alespoň!

Tugomer. Buď pokojna,
neb netřeba se tobě děsiti.
Což nevidíš, že povždy Tugomer
měl od Peruna zvláštní štěstí své?
Všem nehodám jsem dosud odolal
a proto doufám také v budoucnost. —
Ty, Rastko můj, se navrať s matinkou
a hodným buď; až pěkně vyrosteš
a statný budeš jun, pak do boje
i do sněmu tě vezmu.

Zorislava. Poslechni,
můj Tugomere; všeho strážte se,
co v novou by vás vrhlo pohromu.
I tebe za to prosím, Bojane,
bý života ste svého dbali si!

Bojan. Seč budem' stane se.

Tugomer. Již toho dost.
Jdi, Zorislavo, nutno s Bojanem
jest o samotě mi tu promluvit.
(Zorislava s Rastkem odejdou.)

VÝSTUP 5.

Tugomer. — *Bojan.*

Tugomer. Jdu k Mestislavu nyní starému,
ty však jdi vyhledat hned Batoga.
Je třeba, bychom domluvili se
a svorní jsouce k lidu vstoupili,
neb jenom tehdy, sjednotímeli
se všichni v jedno vojsko na Němce,
zas dobyt' můžem' slávy ztracené.

Víš, s Batogem a Mestislavem že jsme nebyli vždy svorné ve shodě. Teď však tu chybu třeba napravit, neb pokud hrozí klatí cizinci nám záhubou, by bylo zločinem se hádat o prvenství navzájem a nemoc' sobě samým odolat. Já, tuším, Mestislava přemluvím, ty dbej, bys Batoga zas získal nám.

Bojan. Vše povím mu, co's tu mi pověděl; muž věhlasný, co's řekl, uzná též.

Tugomer. Rci jemu, co tvé srdce vnukne ti, pak nepromluvíš žádné nepravdy. Nám v sněmu věru snadno nebude všech srdce v jasný plamen rozlítit a lidu vštěpit sílu bojovnou, jenž veškeré již pozbyl naděje byv hrůzou Němců celý zastrašen.

Bojan Jej slovem mohutným zas povzbudíš!
Tugomer. Sto kdyby jazyků mi dali bohové, hlas mohutný, jenž dalnou pronik' by vlast naši, pole, hory, lesiny, v krev nemohl bych vlíti Slovanům té nenávisti kypící, jež mi vře v srdci proti Němcům zběsilým. Jen trochu žáru pomstylačného, jen trochu, Perune, vlij z mojich žil též druhům v jejich žíly lenivé, jen polovině mužů slovanských — a slavnou tryznu padlým bratrům svým pak uchystáme krví, plameny, ne medovinou, slunce zářivé že nevidělo tryzny takové, co věku nebem stoupá nad zemí.

Bojan. Mně srdce zachvívá se radostí, když hovor taký slyším z tvojich úst, z nichž jir.dy znělo pouze slovo: mír.

O, kéž bys prve byl tak promluvil
a hada německého neposlech',
jenž oblekl se ve slovanský šat —
ten klatý dábel, Gripo hanebník!
A kolikráte jsem tě varoval!

Tugomer. Tvůj hovor moje srdce raní jak
nůž dvojklaný. Můj druhu milený,
jenž každou moji myšlenku jsi znal,
jen ty mi nevyčítej slovem svým,
co srdce moje tlačí den i noc
a neprobouzej marné lítosti,
jež hlodá v útrokách mi jako červ,
a přece to, co vykonáno je,
již odesát se nikdy nemůže.
Mně zdá se někdy, jak bych na licích
čet' braniborských útlých jinochův
a vetších starců v zraku strhaném,
že rada má, že já jsem vinen sám
že dvacet osm bylo srubáno.

Tu vždycky rozlítím se na sebe,
proč neproklel jsem každé myšlenky,
již o míru kdy s Němci choval jsem,
proč v jed se nezměnilo slovo mé
hned v hrdle, které Němcům na prospěch
jsem promluvil kdy klamaje vás jím! —
To, Bojane, mě pormucuje. Krev
jen potečeli proudem a má vlast
se zase zbude svojich nepřátel,
pak skvrna ta z mé zmizí paměti.

Bojan (uchopiv jeho ruku.) Ty's na omylu, milý příteli;
já nevyčítal tobě viny té,
ba nikdo by se neosmělil to,
vždyť znám tě sám, zná lid tě veškerý.
Vše možno napraviti, pobitých
krev bratrů bude setbou, ze které
nám lepší zkvetne svoboda než dřív
a budem' žehnat, co jsme prokleli.

Tugomer. O, kéž bys pravdivým byl prorokem.
Mě v hloubi duše blaží vědomí,
— a celý národ mi to dosvědčí, —
že jeho blaha byl jsem pamětliv,
ne svého však, a myslili jsem kdy
též o sobě, tu také první starosti
mi vždycky býval při tom národ můj.
Klam takový je trestem citelným,
jenž učí nás být příště moudrymi.
Teď jdi však již a zdar tě provodiž.
(Bojan odejde.)

VÝSTUP 6.

Tugomer sám.

Tugomer. Též on mě kárá již, že vinen jsem
já sám. Co jiným vidím na lících,
co nepřátelská závist úlisně
mi v ucho šepotá, to slyšel jsem
teď ode druhá nejmilejšího.
Též on mě viní: tys' jen vinen sám,
že černé řízy nosí tolik děv
a nevěst, žen a matek slovanských
a bratrů, sester slzy ronicích.
Když v jeho duši dobrou, šlechetnou
již o mně mohla důminka se vkrást,
co řekne teprv mnohohlavý dav,
jenž vesele se chechtá, vlejeli
kdo v číši tajně jedu klevety
byť kapku muži, medu lačnému —
dav nestoudný, jenž povždy ochoten
je metat kamením a blátem na
ty, kteří všechno v obět přinesli,
svou trudnou práci, zdraví, veselí?
Též mládež lehkověrná soudí hned

a starci rádi podezíraví.
 Leč stůjte, klevetáři nestoudní!
 Svá ještě nosím mocná ramena,
 duch můj je silen jako nikdy dřív!
 Co jedva třicet mužů vykoná,
 to zmožu sám a dobrou vůli mám.
 Mou jeli vinou, cizí zradě že
 jsme padli v síť, pak bude naukou
 to strašnou mně i mému národu
 a tobě trestem, Franku, potupným!
 Teď poprvé je Slovan nepřítel
 tvůj; každou pomůcku mu možno vzít,
 by boj byl urychlen, když nepřítel
 se vrhá na kořen již národa.
 Ty sám's mě učil tomu zákonu,
 ty's vynesl jej z pekla na zemi,
 a duše má se ještě hrozí ho;
 teď běda také tobě, ještěre!
 Nám pobil's malou četú našinců,
 leč mnoho ještě dýše Slovanův
 a mezi nimi mocný Tugomer! (Odejde).

VÝSTUP 7.

Spytihněv. Braniborci.

- První B.* Tu právě jeho dům je.
Spytihněv. Zajdi proň
 a řekni mu, že přišli poslanci
 sem valně sebraného národa,
 jenž Tugomera zove k omluvě.
 (První Braniborec odejde do dvorce.)
Druhý B. Co myslíte, zda přijde čili ne?
 On uvykl si poroučeti vždy,
 ne býti poslušným.
Třetí B. Vždyt uzříme!

Spytihněv. Jen pozorujte, jak se poděsí,
když v obličej mu vrhnem' slovo to,
jež věčně bude jeho příjmením,
zář pokud nepohasne sluneční,
zvěst pokud o nás bude na zemi
se hlásat u žijících národů;
to přijmí slove: zrádce!

Všichni. Zrádce!

První B. (přijde z dvorce.) Já
ho doma nenašel!

Druhý B. Snad ukryl se.

Třetí B. Jak o nás asi zvěděl?

Spytihněv. Daleko
snad není. Posečkejme chvíli zde;
naš přísný soud ho jistě nemine!

Třetí B. Však přijde sám; nač bychom čekali?
Jej usvědčiti přímo ze zrady
vám asi snadnou prací nebude!

Spytihněv. Nač usvědčovat nutno ještě tam,
kdež vidí každý, kdo má jasný zrak.
Ty, jak se zdá, jsi nebyl ve sněmu,
jenž zahájen byl dneska ráno již,
neb jinak nemluvil bys o věci,
v níž národ celý svorné myslí je.

Druhý B. Ni já jsem v sněmu nebyl počátkem;
co mluvilo se tam, nám povězte.

Spytihněv. Slyš tedy. Všem se zdá, že Tugomer
lstí pohlavary naše přemluvil
a zaved přes pomezí do Němec,
by pohubil je tam. Sám nad námi
rád vládl by, a proto potaji
se dříve také s Franky domluvil.
Jen vzpomeňte si, s Gripem pořáde,
jenž násilím nám odňal rukojmí,
kdo bratříčkoval se a špital si?
Druh druhu nejlepším byl přítelem,
druh tiskl hlavu k hlavě druhově,
to podlec Gripo byl a Tugomer.

Druhý B. Ba, pravda to, já viděl jsem jej sám.

Spytihněv. A víteli, kdo nejvíc přemlouval,
by třicet Slovanů šlo do Němec?
Kdo? Tugomer, on sám a jediný!
Kdež mohl, hrdé Němce velebil,
vždy chválil jejich mírumilovnost,
jen ruku že je třeba podat jim.
A kdo je nejlíp znal? — On sám, on sám,
vždyt dlouhý čas byl jejich zajatcem.
A řekl-li kdo přece rozumné
kdy slovo jemu nebo Bojanu,
pak zapudili jej a tupili.

Třetí B. To nepostačí ještě.

Druhý B. Zrádce je.

Spytihněv. To postačí již! Jak se stalo však,
že prchl Tugomer jen samotem?
(Nic nepravím teď o Bojanovi,
neb on je Tugomerův pouze stín.)
Proč Lastún, Volkán, jiný neprchl?
Že s Franky protivníky souhlasil
a myslil jen, jak moh' by zradit nás.
Je podplacen, — ať Perun smete jej!

Všichni. Ať Perun smete jej!

Spytihněv. On úskokem
se bude vymlouvat a vytáčet —
vždyt znáte jeho jazyk úlisný —
my však mu také potom povíme,
co potřeba je zrádci povědět.
V sněm půjde s námi valný národní,
tam bude souzen starém po zvyku.
Tam hlavu ztratí. Krve nepřijme
zem' černá; nepohroben, nespálen
jsa tlíti bude zrádce bez tryzny
a bude stravou vranám hladovým.
Smrt ať jej stihne!

Všichni. Ať jej stihne smrt!

VÝSTUP 8.

Předešli. Zorislava. Později Tugomer a potom Bojan.

Zorislava (vyjde z domu.)

Kdo provolal to slovo strašlivé?
Co chcete před obydlím chotovým?

Spytihněv. Chcem tvého chotě.

Zorislava. Není doma teď.

Spytihněv. Pak vyčkáme ho.

Zorislava. Čeho žádáte?

Druhý B. By podle zvyků našich pradědů
šel s námi před soud lidu celého,
než zradou vydal Němcům naši vlast.

Zorislava. Kdo, Tugomer že? Hanebná to lež!

Druhý B. Ne, ženo, co di národ veškeren,
je svatou pravdou. Zrádcem je tvůj muž,
dal Němci podplatit se.

Tugomer (vrátiv se náhle přistoupí.) Kdo?

Spytihněv. Ty sám!

Tugomer. Pse bídný!

Zorislava (rukama se naň přivěšivši.)

Rádi by tě zhubili!
Mluv, nebo zvolám já k nim. Mužové!
Můj manžel není zrádcem, mužové!
Ne, není.

Druhý B. Co ta žena tady chce?
Nás vypravil sem národ sebraný.
Pojď, omluv lidu se!

Bojan. (vystoupí rychle) Co činíte?

Zorislava. O pomoz, chtějí mi jej zničiti.

Bojan. Jej? koho?

Spytihněv. Zrádce Tugomera my.
Lid shromážděný volá k soudu jej.

Bojan. (vytasiv meč) Ty výre drzý! ty snad...

Tugomer (zadržev jej.) Bojane,
buď klidným, jsili mojim přítelem!

Bojan. Pust, prosím, mě, bych jazyk nestoudný
mu z hrdla vytrh' otráveného,
bych nohou utrhače zašlapl,
jenž Tugomeru pokaluje čest!

Tugomer. Buď klidným, příteli můj rozmilý!
Což nevidíš, že bez družiny jsme?
Jdu k soudu lidu, by mi neřekl
pak z lidu někdo: neosmělil se
se před soud s licem smělym postavit,
jsa vinou vědom, unik' omluvy.

Bojan. Meč pokud třímáš, nepoddávej se
těm, jejichž náčelník je Spytihněv.

Spytihněv. Já nejsem sám. My přišli společně.
Proč tupíš mě.

První B. My byli posláni.
Buď půjde sám neb donutíme ho!

Bojan. Vy jej?

Tugomer. Buď klidným, Bojane!
Již mnoho vytrpěl jsem pro národ
a snesu tedy myslí poklidnou,
že trapná práce splácí klevetou
se mi. — Buď dál mi také přítelem,
buď kliden, nebraň mi, hned odejdu.
Ty ženu moji domu vyprovod
a přijdi za mnou, bude potřeba
mi tebe tam. (Odejde, lid za ním.)

Bojan. Hned dojdu za tebou.

Zorislava (klesne na zemi.)

O pomozte mi! Zemru žalostí!
Můj Tugomere, neopouštěj mne!

(Opona spadne.)

Jednání páté.

Lesní pokrají v poblíží Braniboru. Po bitvě. Stmívá se.
Později světlo měsíce.

VÝSTUP 1.

Slovanští vojínové, první a druhý *Braniborec* jdou přes
jeviště, někteří jdouce podpírají raněné vojíny.

První B. Proč shromažďujeme se za zděmi?
To zdá se, jakobychom prchali.
Leč proto není bitva ztracena.

Druhý B. Nám v čele stáli vůdci Mestislav
a Batog, proto vzdorovali jsme ;
leč levé křídlo, jemuž Domostroj
byl vůdcem, umdlelo si žádajíc
mít vůdci Chotěbora s Lastúnem.

První B. Zda proto k Braniboru běžíme ?

Druhý B. Jen spějme rychle, neboť ostatní
nás všichni předešli již.

První B. Pospěšme,
neb Němci by si mohli zmanouti
nás pronásledovati v temnotě,
a hloupě umírá se oštěpem.

Druhý B. To den byl krvavý.

První B. Co bude pak ?

Buď bez bázně. Buď svědkem Rujevit,
že zaženeme Němce naduté,
že rozprchnou se domů poskokem.
(Odejdou na pravo.)

VÝSTUP 2.

Mestislav s levé strany, *Batog* s pravé.

Mestislav. Jest o vše postaráno?

Batog. Docela,
jdouť naše vojska v pevnost ozděnou,
kdež na čas dlouhý máme potravu.
Tam poslů vyčkáme, jež vyslali
jsme k bratrům Bodrcům, by pomohli
nám Němce zapuditi vespolně.

Mestislav. Dnes dokázali jsme, že neštětím
se žádným překonati nedáme. —
Jsem znaven. Mně je třeba pohovy
zas. Počkej chvíli na mě. Bojovny
již nejsou staré kosti.

Batog. Pohov si.

Mestislav. Dnes nelze nám již mrtvých pohröbit
ni sebrat raněných všech; ráno to
hned vykonáme záhy.

Batog. Nestarej
sám o vše se; nač my jsme druzí tu?

Mestislav. Ty's, Batoge, tu sám, kde druzí jsou,
jimž pečovati sluší: Chotěbor
kde mešká s Volkanem a Lastúnem?

VÝSTUP 3.

Bojan vystoupí rychle s pravé strany. *Předešlí.*

Bojan. Kde, Tugomer je?

Batog. Doma.

Bojan. Není tam.

Mestislav. Nám nikdo zprávy nepřines', že pad',
ni mezi raněnými není ho.

Jak stalo se, že jste se rozešli?

Byl's jemu přece v boji po boku?

Bojan. Byl, dopoledne byl a divy zřel,
jichž u hrdiny Tugomera dřív
jsem neviděl. Jak prostý bojovník,
ač býti hlavou vojska zvykl si,
stoup' s koně svého; v ruce drže meč,
štít levicí si drže před sebe
byl mezi válečníky prvními
jak polní trávu Němce rubaje.
Krev barvila mu prsa mohutná,
štít, roznícenou tvář i přilbici.
Kdož v boji se pak z Němců setkal s ním,
ten brzo povalen byl do krve,
jež proudem kolem něho plynula
dál odplavujíc mrtvol hromady.
Byl jako smrtonosný Rujevit
a nepřátely děsil jako Třas!
Když potom v boji strašném, vražedném
zřel Gripa zrádce v četě nepřátel,
tu pomstylačnost jala jej i hněv,
a jako lev, jenž ležel v brlohu,
jenž nehonil a nezápasil dnes,
tak on též, na vše zapomínaje,
svým údům dodav jaré čilosti
v před hnal se volaje: »Hle Gripo tam!«
a zu ním spěla celá družina.
Tu v tlačenci jsem však ztratil jej
a najít nemoh' jsem ho celý den.
Když boj se skončil, všude hledal jsem,
leč nenašel ho; nyní zajdu zpět,
snad mezi mrtvými jej vyhrabu. (Odejde.)

VÝSTUP 4.

Mestislav. Batog.

Mestislav. Dejž Perun, by to pravda nebylo,
já s Bojanem se toho bojíme.

Batog. Zda Tugomera se to týká?

Mestislav. Žet.

Zas je to pro nás velká pohroma;
boj ztracen jest a mrtev Tugomer.

Batog. Teď, kdy nám třeba muže každého.

Mestislav. Zvlášt jeho, kterého jste všichni dnes
se drze osmělili souditi,

že zrádcem jest a vinen pohromou,
již vinou pouze naše neštěstí,

již vinen pouze klam náš osudný.

Dnes přede světem dokázal, seč je,
kdy s mečem nutno na bojišti být,

a v boji poznal křiklavý dnes lid,

že Tugomer mu pravou rukou je.

Batog. Všem Slovanům již povědomo je,

že Tugomer dnes v boji zápasil

jak divý tůr a nejchabřeji z nás.

Mestislav. Víš ještě, kolik bylo třeba slov
a jaké práce v sněmu národním,
když před litým jsem hájil davem ho,
jenž na něj štěkal v lice planoucí
mu pokřikuje slova: zrádce jsí.

Dnes dosvědčil nám čacký Tugomer,

že zapomenout umí na svůj hněv,

když potřebuje svojich synů vlast.

Dbal pouze nebezpečí spolného,

ne jména svého ni své osoby.

Těž on šel v boj, a jak je známo vám,

dnes první věnec slávy jeho je;

já, jeho protivník, jej chválím teď.

Batog. Leč Tugomer svou radou nešťastnou
v žal neskonalý vrhl Slovary,
neb on je vinen, v Němcích nejlepší
že padli našinci. To národ ví,
a proto soudil jej.

Mestislav. Ne vždycky však
soud lehkověrné hlučné věčiny
je pravým. Mužům lepším, rozumným
se sluší druhým lidem raditi.
Teď, na příklad jsi náčelníkem ty,
leč nemyslíšli, Němcům že bychom
dnes odolali byli, kdyby Tugomer
byl velitelem levém na křídle,
jak jemu sluší se.

Batog. To možno je,
lid však byl velmi na něj rozlícen.

Mestislav. Teď mohli jeho skutky viděti,
teď mohli přesvědčit se na novo,
že Tugomerů je nám potieba.
To nezapomínejmež; napravmež,
v čem v prudkosti jsme sami chybili.
On budiž vojevodou zase nám,
neb nemohou nám prospět osoby,
jež u lidu se přízni netěší.
Boj o Slovanstvo nyní bojujem;
je v nebezpečí naše svoboda;
smrt kvačí na nás mečem krvavým
a vlasti konec prorokují již;
a v také bídě zapomenouti
by staré křivdy možno nebylo?

Batog. Jak já bych pomohl tu, nevím sám.

Mestislav. Již pověděl jsem ti, bys postaral
se, kterak přátely bys přemluvil,
by vrchní velitelství svěřilo
se zase Tugomerovi. To podaří
se jistě nám, jen svorni budem'li.

Batog. Já nikdy nebyl jeho přítelem,

leč rád se pokořuji slovům tvým,
když míníš, že to bude prospěšno —
ač, jeli ještě živ? — Teď odejdém'
již domů, budou starostlivi tam.
Noc blízka jest a blížek protivník.

Mestislav. Snad přijde Bojan.

Batog. Nenašel ho již. (Odejdou na pravo.)

VÝSTUP 5.

Vrza (šilená, s levé strany; sivé vlasy splývají jí po tvářích; holý
hrozí proti měsíci; hlasem polou zpěvavým.)

Vrza. Ha, há! Teď Peruňátko v oběť nedají
ni polní myši tobě jediné.
Hu, hú, hu hú! Já v hlavě sovu mám,
ta mžourá očima hu, hú, hu, hú!
a tobě posmívá se, Perune!
a také břichatému Triglavu;
tři hlavy má; slep jako krtek jest
a nevidí, kdo pod nos dýmá mu.
Kdo Perun, Triglav? Kdo vás ještě ctí?
My baby rouháme se bohům vám.
Vy dva jste bozi? Jací? Kdo to děl?
Nás vraždíte jen, ale Němce ne?
Proč nevyháníte jich ze země?
Hrc! kdy pak se vás lstivý Němec bál?
Já řekla jsem, dva mloky zabijem
a k tomu dáme po dvou žabách vám,
leč nikdo staré Vrzy neposlech'.
Tam kavky krákorají na stromích
a hryžou černým zobcem peruti;
k nim hledí celá země slovanská,
jak o sivém jí vlku hlásají:
„Vlk sivý připlazí se za šera,
svou bílou tlamou schvatí Triglava,

pak na zem strhne z chrámu Peruna,
 pak s vlčicemi se tam usadí.« —
 Jak žebra praskají vám, puká hřbet!
 Kde, krvežíznivci, jsou syni mí:
 Kde Vedrín, Vologlav a Tugomer?
 Ty, Dive, řekni! — Proč i mlčíš ty
 a voláš jen, když nikdo neprosí?
 Buď proklet, Dive, Dive, na věky!
 (Odejde na pravo.)

VÝSTUP 6.

Dva vojínové vystoupí s levé strany, potom *Zorislava*.

První v. Pojď rychleji.

Druhý v. Jsout ohně na blízku.

První v. Chce v noci napadnout nás nepřítel.

Druhý v. Buď beze strachu. Hrad jest obezděn.

Zorislava (přiběhne s pravé strany.)

Kde mešká Tugomer můj, nevíte?

Jak mohu dojít k němu, povězte!

O, není mrtev? Není! Kam se poděl však?

První v. Hle, Zorislava!

Druhý v. Tady za noci?

Noc k nočním chůzkám nebezpečna je.

První v. Běž odtud, ženo, blížek nepřítel.

Zorislava. O rcete, mužové, mi, o choti

jen, vroucně prosím, slovo jediné.

První v. Teď v noci nenajdeš ho: k domovu

pojď s námi. Máš tam dítě. Varuj se!

Druhý v. Pojď! — Nechceš? — Tebe nutit nebudem'.

(Odejdou.)

Zorislava. Kde dlíš, můj Tugomere?

(Chce zajíti na pravo, stane však a naslouchá.)

Hlasy, slyš!

To muzké kroky jsou! Snad nepřítel
 je na blízku? — Teď ubijí též mě!

Mé drahé dítě! — Kde jsi, choti můj?
Teď vyčkám v úkrytu jich odchodu.
(Skrýje se v křoví.)

VÝSTUP 7.

Tugomer smrtelně raněn opíraje se o *Bojana* vystoupí volným krokem.

Tugomer. Dal nelze. Zde mě polož, Bojane!

Bojan. Já ponesu tě.

Tugomer. Ne, jen posaď mě.

Jen málo ještě přejte, bohové,
mně sil, bych mohl naposled
své dítě-vidět a svou drahou choť.
Jen tolik přejte mi!

Bojan. Zas krvácíš.

Já ponesu tě.

Tugomer. Nemohu již vstát.

Jen chvílku sečkej, odlehne mi zas,
a potom domů půjdem, Bojane,
a zítra jasné slunko zasvitne
v mé mrtvé líce.

Bojan. Zkus jen přece jít,
já podepru tě. Chtěj.

Tugomer. Až uslyší,

že ranou svojí skonal Tugomer,
ti, kteří pokáleli jeho čest
a jeho jméno mu, pak pověz jim,
že nikdy nebyl zrádcem Tugomer,
že zrádce sám on skolil vítězně
dnes v boji vražedném.

Bojan. Ba Gripa, vím!

Tugomer. O nevyslovuj jména klatého,
ni mojí slepé víry původce,
jenž vinen vlasti naší neštěstím
i smrtí mojí. — Toho zhubil jsem!

Moc podivná mi tělem proudila,
když hlavu zmíji rozdrcoval jsem,
jež na mých prsou vzrostla.

(Dech se mu krátí.)

Bojan. Nemluv již.

Své krve šetři.

Tugomer. Bude brzo líp.

Bojan. Já ponesu tě, — cesta dlouha je.

Tugomer. Mně tíží hlava ; temno přede mnou . . .

Já v Branibor se nedostanu živ.

Slyš, Bojane, mě ! Moji drahou choť . . .

VÝSTUP 8.

Zorislava, která se již prve blížila ze křoví, přiskočí a padne před Tugomerem na kolena.) *Předešl.*

Zorislava. Ten hlas ? Můj Tugomer ? — Můj Tugomer !

Ty's živ a mluvě sedíš přede mnou !

Zas našla jsem tě, choti milený,
a našla tebou všechno štěstí své.

Tugomer. (obepjav rukama její šiji.)

Má Zorislavo ! — Na bojišti ? — Ty.

Jak je to možno ? Co's to dělala ?

Rci, Bojane, je také šero již ?

A rci mi také známým hlasem svým,
zda je to pravda nebo pouhý sen,
že slyším Zorislavu milenou ?

Zorislava. O pravda to ! jsem s tebou ! nyní však
se vrátíš domů se mnou. — Bojane,
již pojďme ! — Krvácí ? Je poraněn ?
Jen odtud již a domův !

Tugomer. Umírám.

Zorislava. Ne, ne. Tak nemluv, Tugomere můj !

O neslyš jeho, milá Morano !

Již umíráti ? Ještě ne ! Teď ne !

Kdo bude strážcem ženě, dítěti ?
 Kdo jich se ujme, v světě samotných ?
 Kam půjdou, nebudeli tebe již ?

Tugomer. Když utichne zas bouře hlučící,
 jež nyní vlastní naši burácí ;
 když vypudíte Němce ze země ;
 když blahý mír a radost nad zemí
 se požehnanou zase rozhostí,
 več doufám pevně mocným od bohů :
 pak Zorislavin švakře, Bojane,
 buď ochrancem jí v její slabosti !
 Vás blahá doba čeká s Grozdanou,
 a v blaženosti vaší milostné
 si Zorislava mlčky vzpomene
 též někdy na dni dávno minulé,
 jež naše mládí mile blažily.

Zorislava. O Tugomere, nerví srdce mi !

Tugomer. Má Zorislavo ! Rastko dítě mé —
 rád na posled bych ještě zlíbal vás ! --
 O chraňte mého jedináčka mi
 a vychovejte mi jej bedlivě !
 Až doroste, pak o mně mluvte s ním
 a povězte mu, jak jsem dokonal,
 jak vítězili naši dědové,
 jak hrdinsky si počínávali,
 jak bohové nám byli příznivi.
 Pak v srdci jeho mladém ujme se
 též láska k vlasti, k mluvě materské,
 a milovati bude národ svůj,
 by stal se Rastko Tugomerovič,
 co ptákům orel bystrý, mladíkům,
 a kopinníkem ku cti Slovanů ;
 by nezastrašil osud otcův ho,
 ni mrzký nevděk davu slepého,
 jenž také moje jméno poctivé
 dni poslední mi kalil. Moje smrt
 vám dokazuje však, že nespravedlivě

mě nařkli lehkověrným hlupákům.
 Já zemru rád, leč přál bych zvědět si,
 zda chybou mojí poučil se svět,
 jak potřeba je varovat se v čas,
 jak nepříteli nutno brániti,
 jenž umyslil si pohubiti nás.
 Rci často, Zorislavo, Rastkovi,
 by naší citlivosti slovanské,
 by přemlouvajících a lákavých
 slov nikdy, nikdy nebyl poslušen,
 by nikdy cizím slibům nevěřil!
 Trud budiž, neuprosen, z oceli,
 když národní je třeba hájit cti
 a práva materského jazyka!
 By neklamal se sám, ni nedával
 se klamat protivníky
 (Náhle zamlkne.)

Bojan. Zase krev
 se rozčilila tobě.

Zorislava. Běda mi!

Bojan. Dej, převážu ti ránu.

Tugomer. Marno vše!

Již uspává mě Morana. To vím.
 Má Zorislavo, polib ještě mě!
 Ach, něžná tvoje tvář je krvava.
 To mnou jsi se teď pokrvácela.
 Líc očisti si, choti milená!
 Buď Perun svědkem, nezasloužila's,
 by líce tvoje pokálelo se,
 jež blažila's mě sladkou rozkoší
 vždy na zemi; ty's nezasloužila,
 bych poskvrnil tvé tělo vznesené,
 jež hodno bylo slastí největších,
 ne bolesti, jež provázely tě
 čas veškerý, jež u mne prožila's.
 Dík povinný ti tvoji za lásku

v dnech minulých i chvíli poslední
svým vzdávám nyní slovem posledním.

Zorislava. O nikoli, ne posledním, ne, ne!

Tugomer. Můj druhu jediný! svou slzu setři si,
jež řine se ti hnědém po líci;
ta slza hrdinovi nesluší.

Dej na rozchodnou svoji ruku mi;
rci Slovanům můj odkaz poslední,
by bojovali statně do smrti
a Němcům nikdy nepoddali se.

Jim zdajili se, vzdají smrti se.

Má Zorislavo drahá, podepři
mě trochu! Dítě moje (Skoná.)

Bojan. Mrtev je. —

Zorislava. Je mrtev, mrtev je můj Tugomer!
(Malá pomlka.)

Bojan. Slyš! Kdo to v noci spěje v místa?
Teď rychle prchněm, neboť na blízku
je protivník.

(Zdvihne ji, by ji odvedl.)

Zorislava. Já neopustím ho!

Bojan. Vždyť pošlem' proň.

Zorislava. Já nejdu.

Bojan. Pomni přec! (Odvede ji polou bezvědomu.)

VÝSTUP 9.

Vrza, později Geron, Radulf a němečtí vojáci.

Vrza. Ty, Spytihněve! On že zradil vás?
Můj Tugomer? — Ty! — Kterak víš to? Rci!
(Malá pomlka.)

Mně černá kočka běhla přes cestu,
když bosa trní přelézala jsem.

Hem, myslila, že někam asi jdu;
však víme, všechny kočky čarujou.

Já mlčky lezla po pěšinkách : pst !
 a dech jsem pěkně zadržovala,
 bych koní nezbudila sedlaných,
 již v kupách po mýtině leželi. —
 Vy spíte, Němec hlavy utíná ? —
 Když člověk za pršky se tiskne v kout,
 rty rozevrou se jemu násilím,
 a když se dotekne ho Morana,
 pak zachrastí mu, kde je jaká kost —
 a zazívne si celá na vrata.
 Tak oni na mě všichni zazívli,
 a z úst jim plaché duše prchaly
 a přetvořeny v černé havrany
 se jaly krákorati : krok, krok, krok !
 Sem motyku ! já hrob ji vykopu.
 Hu, mráz jde po mně. Rosa padáli,
 pak člověku se chvěje každý úd.
 Leč okem ani žádný nepohnul ;
 jich zraky skleněné se dívaly
 tam k měsíci a k sedmihvězdí. — Ha,
 ha, ha ! Nač k nebi ? Kdo je na nebi ?
 Můj Tugomer přec bohy zavraždil,
 i Rujevita, Peruna i Triglava.
 Déšť proto na zem lil se krvavý.
 Teď všude plno louží hlubokých.
 To, Perune, by bylo žrádlo teď,
 že jazykem bys oblizoval se.
 Teď ne. — Jíceň otevírá zem'
 a rudá krev jí v hrdlo hrkotá,
 hr, ká, hr, ká, hr, hr, hr !
 (Uvidí Tugomera.) Kdo je to ?
 Muž s dlouhým krkem, plecí širokou.
 Mně zdálo se — leč všechny sny jsou lži —
 že také já jsem měla syny své.
 Již nevím : Jednoho ? — Ne ! Dva ? Tři ? — Tři !
 To však už desatenácte je let,
 let desatenáct, půl a ještě víc —

a vnuka Tugomera ! (Zakřičí.) Tugomer !
 (Poklekne k němu a položí si hlavu jeho v náruči.)
 Což nevíš, jak byl's dítě drobounké
 a jak si v noci dal se do pláče,
 tu vzala jsem tě pěkně v náruči
 a tišila : »Mé zlaté slunečko,
 spi, spinkej v babiččině náruči !«
 Teď však jsi těžkým a jsi studeným,
 tvé líce, oči, rtové krvaví.
 Mně lidé řekli tam, že zabit jsi.

Geron (s družinou.) Je nebezpečna cesta lesinou ;
 dál nepůjdeme. Viděl vyzvědač
 prý tady voje Mestislavovy ;
 snad jinam ubrali se. Svitá již,
 a z blízkých domů kohout ozývá
 se. Vratme se ! — Kdo však se hýbe tam ?
 (Všichni přistoupí blíže.)

Buď s námi Kristus na kříž napjatý !
 Jen včera ještě první z vojínů
 svou hrdě tyčil hlavu Tugomer
 a zrakem bystrým směle pohlížel.
 Teď zastavil již mocné kroky své.
 Té stařeně tu leže v náruči
 kněz čacký slovanského národa,
 jenž v bojích bude postrádati ho,
 své poslední se dočkal hodinky.

Vrza. Kéž ty bys tady ležel natažen !

Radulf. Žel jen, že pohanem byl Slovan ten.

Vrza. Co's pravil? — Co? Že pohan Slovan byl?

A kdo jsi ty? Což nevíš, že si běs?

a co je hůře ještě, Němec že's?

Pes u nás nechce toho jména ni,
 neb na toho by hněviv zaštěkal,
 kdož jmenem »Němec« by jej zavolal.

Radulf. Mlč, babo, nechcešli, bych zadrhl
 ti krk tvůj! — Geron stojí před tebou!

Vrza. Co Geron? Kdo je Geron? — Vlkodlak!
 Což nežral masa našich rukojmí?

Geron. Buď ticha! Nejspiš jeho matka to.
 Žal beznadějný z úst jí zaznívá.
 Ty's dobře pravil, že byl Slovanem,
 a proto věřil, co kdo sliboval.
 Když však byl v husté síti zapředen,
 již lehkověren jsa si spletl sám,
 tu zuřil jako zubr zběsilý,
 až uštván, splašen, zpěněn poklesl.
 Než Gripa přece nabral na rohy.
 Ten muž byl u Slovanův jediný,
 jenž mohl Němcům působiti strach,
 neb Němec udatnost i cizí ctí.

Radulf. A chváli boha na vysostech též,
 v prach odpor největší že povalil,
 jenž ještě bránil víře posvátné.

Geron. A našim krokům v zemích východních.
 Již v duchu vidím onen krásný čas,
 my se ho nedožijem', ale vnukové,
 že tam, kde plémě žije slovanské,
 se z holé půdy nové krajiny
 kdys hrdé zdvihnou dvorce německé,
 jež budou vlády římské záštitou.
 Ta meze dosavadní rozruší
 a hlásat půjde víry pohanům,
 jež bude jí pak vhodnou zástěnou,
 by mečem, ohněm, jinak nelzeli,
 vši lítosti se zbavíc dětinské
 se domáhala násilím svých práv
 a nad Slovany vztahla peruti,
 by z dědin bohatých a žirných niv
 je vypudila v boudy hliněné.
 Tam nechat na své modly zabudou,
 ať za své jméno počnou stydět se,
 jež nyní se jim ještě slavným zdá;
 tam ať se počnou stydět za svou řeč
 a za mrav starý chrabrých pradědův;
 tam ať se Němce znáti naučí,

jež tady pevné sídlo založí
si slavné, velké moci budoucí.

Radulf. Kde se Slovanem Němec setká se,
tam třeba vyrvat z kořán Slovanstvo,
by z jeho prachu vzrostlo Němectvo.
Jak voda klidně ohně nedotkne
se, tak i Němec stejně Slovana.

Vrza. Vy krvozrací Němci hltaví !
Vy horští vlci nenasycení !
krev schlemstejte si, kterou prolili
jste, když jste dvacet osm rukojmí
nám skláli, mně pak moje syny tři,
když podmanili slovanskou jste vlast
si naši, jejíž kněžnou byla já.
Když někdo v pravdě vladne na nebi —
než Perun není tam ni Triglav již,
leč možno, že je kdo mocnější —
ten ať vám zničí vlast a zničí vás !
Když někdo v pravdě vladne nad zemí,
ten zničiž také s dětmi ženy vám !
když někdo v pravdě vladne v podzemí,
ten ať vám vaše dvorce prokne,
jak já to nyní všechno proklínám !
A znáteli vy svých se ve věštbách,
já též jsem vyučena v proroctvích.
Sluch napněte a hrůzou chvějte se :
Vše, co jsme měli, jste nám urvali,
ne bojem řádným, ale podlou lstí ;
leč tisíc roků báti budete
se na pomezí dosud slovanském,
teď vzatém, přede vnuky našimi,
jichž, jako z jara trávy, naroste.
Ti vzrostou na všech stranách světových
a budou zírat přes pomezí k Vám,
dne čekajíce, kterýž osudným
se stane vám i nám. — Pak budiž běda vám,
když rozlícený na vás přijde lid ;

jak u nás budou vaše nevěsty,
jak u nás budou ženy, stařeny
své ruce spínat k bohu, k nebesům,
a naříkati budou Němci pak
a marně, marně lomit rukama!
K vám také nebe hluchým ostane
čas věkověčný (Svalí se mrtva.)

Radulf. Čarodějnice!

jíž usmrtila její zběsilost.

Geron. Krev vykypěla žalem v žilách jí
a zastavila tlukot srdeční.

Ty, spasiteli, na kříž napjatý,
rač od nás její klethy odvrátit!

(Opona spadne.)

Josef Jurčič a jeho „Tugomer.“

8. února r. 1849. ztratil národ slovinský svého nejlepšího veršovce, Frant. Preširna, 3. května lonského roku klesl záhy v chladné rámě Moranino jeho nejlepší prosaik, Josef Jurčič, oba ve věku, ve kterém ještě dlouho mohli působiti pro svůj národ a jeho práva. Podáváje českému čtenárstvu jediné drama Jurčičovo hodlám stručně se zmíniti na místě tom o životě Jurčičově, jeho literární činnosti vůbec a jeho dramatu zvláště. Pokud se týče životopisu Jurčičova, lze mi, tuším, toliko hlavní změny v osudech Jurčičových oznámiti čtenárstvu, poněvač najde čtenář, toho žádostivý, životopisy v časopisech našich dosti důkladné.*)

Josef Jurčič narodil se 4. března r. 1844. v Muljavě. Vzdělal se na domácí farní škole, potom na lublanském gymnasiu, konečně na vídeňské universitě. Jsa gymnasistou ještě vydal J. tiskem, v časopise »Slovenski Glasnik« většinou, zdařilých několik povídek a básní. Zabýváje se filologií kručně vydělával sobě J. ve Vídni výživu. Tam sepsal svůj první román »Deseti brat,« který je prvním (časem i cenou) románem slovinským zároveň. R. 1868. stal se spoluredaktorem politického časopisu »Slovenski narod,« jenž v Mariboru redakcí Tomšičovou byl vydáván. Po dvou letech opustiv Maribor odebral se do Vídně, kdež nepobyl však dlouho: stal se tou dobou redaktorem časopisu »Südslavische correspondenz.« Po

*) V »Světozoru,« v nových »Květech« (1881.), v »Politik« a j. Známy literární historik slovinský prof. Frt. Levec piše životopis Jur., který bude vytištěn v posledním díle sebraných spisů Jurčičových, jichž díl první právě byl vydán.

smrti Tomšičově však povolán byl J. opět do Mariboru, jež opustil r. 1872., když »Slov. narod« stal se denníkem lublanským. Redaktorem jeho zůstal do smrti. Roku minulého počal s Levcem, Tavčarem a Kersnikem vydávati měsíčník »Ljubljanski Zvon,« který stále se zdokonaluje. Jsa redaktorem politického denníku neustal J. býti činným v belletristice. Z četných románů tou dobou vydaných připomínám: Doktor Zober, Med dvema stoloma, Sosedov sin, Cvet in sad (Květ a plod.) Odkaz jeho literární je hojným. Největších zásluh dobyt si J. svými romány stav se zakladatelem zábavné prosy slovinské. Vole si děj i typy z lidu, líčí je J. realisticky způsobem zajímavým, ale prostým.

Mile dojíhá místy pěkný zdravý humor a rozumování lidu, prosté vši ličenosti nejapných Auerbachiad. Proto také spis J. čtou se hojnou měrou lidem.*)

Publicistické zásluhy jeho jsou velíky. Věnovav se jednou službám politickým, byl J. vytrvalým obhájcem práv svého národu. Na žádné zásluhy však nezapomíná se tak brzy jako na herecké a publicistické. Blaze J., že na publicistice nepřestal, ale žel, že mu bylo nutno, se jí věnovati. Byl by, nejsa nucen konati práci denní, dojísta žil dél a národu svému prospěl více, nežli bylo mu lze ve věku, jehož se mu dostalo.

»Tugomer« je jediným dramatem Jurčičovým, jež vydal tiskem ve sbírce »Slovenska Knjižnica« r. 1876. Tragoedií svou chtěl nám J. ukázati, že smrti zasvětil se, kdož na věrnost protivníkovu (Němcovu) spoléhá. Hrdina T u g o m e r klesá v dramatickém zápase tragickou smrtí pro vinu negativní. Byl jat Němci. Jej propustili jediného. Propustili jej, či dali mu prchnouti, by šel hlásat rodákům o mírumilovnosti Němců. Tugomer věře sám, domnívá se, že mu též uvěří doma všichni. Vráti se domů právě v čas, ve kterém francké vojsko lehlo táborem na slovanských hranicích. Radí rodákům, by proti Němcům netáhli, jsouce ještě slabi, nýbrž

*) Do češtiny není z belletristických prací J. žádná stlumočena. Biograf Júr. tušíme Černý, ve Světozoru praví sice, že jakýsi Čech na Rusi má schystaný překlad »Desátého bratra,« pokud nám však povědomo, tiskem tento román vydán nebyl. Překladatel »Tugomera« nabídl přede smrtí J. i po ní čtyrem asi sbírkám nějakého románu Jurčičova překlad, ale nedostal ani odpovědi.

aby se vyzbrojili. M e s t i s l a v rádí k ráznosti. Tím počíná se první jednání. Ku sporu politickému druží se spor náboženský. Křestanští věrozvěstci v službách franckých jsoucí hlásají pohanským Slovanům braniborským víru v jediného boha. G e r o n velitel vojsk franckých neposlechne však biskupa H i l d e b e r t a žádajícího, by pohany rázem zničil, naděje se, že se zmocní zemí slovanských snáze, lstí. Jeho působením pomohlo se Tugomeru k útěku; jím vyslán byv usadil se G r i p o jakýsi mezi Slovany, jsa G e r o n o v ý m vyzvědačem. G r i p o získav si lichocením přízeň T u g o m e r o v u žádá za ruku jeho švekrůse G r o z d a n y, která však tušíc, že je G r i p o zrádcem, prohlásí, že nepojme nikdy cizince. Byv odbyt G r o z d a n o u přemlouvá G r i p o T u g o m e r a, by ve sněmu pohlavarů slovanských se přičinil, aby třicet náčelníků slovanských se poslalo do německého tábora, začož mu slibuje královskou korunu. Sněm svolí, dajíli Němci za třicet rukojmí svých šedesáte, že pošlou svých třicet pohlavarů s Geronem vyjednávat.

Slovanští poslanci byli Franky skvěle pohostěni. Biskup H i l d e b e r t rádí, by byli pobiti, čímž by Slovanům nejvíc uškodilo se, G e r o n však vzpírá se tomu, řka, že možno jinak zbavití Slovany vůdců, že však není nutno je zabiti. Slovaný nedůvěřující veliké pohostinnosti francké pojme strach o život. Zmocní se zbraní svých a vypáčí vrata; tu káže G e r o n je skoliti. T u g o m e r a B o j a n toliko se spasí.

Důvěra T u g o m e r o v a k Němcům proměnila se v nenávisť. Želí své důvěry, svého klamu. Hodlá pomstíti smrti svých druhů, které zhubil, pomocí lidu. Vrátiv se však poznává, že doma pozbyl důvěry svých krajanů. Křikloun S p y t i h n ě v jej veřejně viní ze zrady. Jím byv poštván žádá lid, by šel do sněmu před lidem omluvit se.

Katastrofa se blíží chvatným krokem. Lid je bez vůdců. Jedinému zbylému vůdci, T u g o m e r o v i, nebylo možno velitelství svěřiti pro jeho nespolehlivost; ale T u g o m e r bojuje v srážce s Němci jako lev, jsa mezi prostými vojíny. Slované přemoženi jsouce v braniborskou pevnost ustupují, zůstávajíce raněného Tugomera na bojišti. Jeho bába, stará

Vrza, jej tam najde. Vidouc poniženou vlast a vnuka mrtva sešlí. Rouhá se bohům a svolává pomstu na protivníky Slovanů. Rozčilením klesne mrtva. —

Stavba dramatu je šťastna. V popředí stojí Tugomer, v jehož povaze čtvero znaků se nám jeví: slovanská mírnost a důvěra v cizí věrnost; k tomu důvěra, že se stane králem; sklamán byv uznává svoji vinu; konečně zašť proti věrolomnému protivníkovi. Básník přechody z jednoho stavu do druhého všudy s dostatek motivoval. Herci Tugomera slušno ponenáhu naznačovati duchovní proměny hrdinovy, při projevech naděje jeho v královský trůn a jeho nenávisti k Němcům zachovati mírnost, aby tam se nezdálo posluchačům, že se dal hrdina více svéstí touhou po vlastní důstojnosti nežli mírumilovností, tu zase, že jeho nenávist je vrozená, nýbrž povstala rozumováním a trpkými zkušenostmi. Stlumočiti, jak z nerozhodného, váhavého muže se stává rozhodný, rázný hrdina, jak ze ctitele Němců, z jich velebitele stane se jich úhlavní nepřítel, je hercovou těžkou, vděčnou však úlohou. Vedle Tugomera vynikají šťastnou charakteristikou rázný Mestislav a Bojan. U tohoto k mužnosti druží se něžná láska ku Grozdaně, jejíž konce nepoznáváme v dramatě, který však tušíme. Vděčným typem intrigantům bude dojistá lstivý Gripo. Malou sic ale pěknou rolí je stařec Isteklosem. Podobně stará Vrza. Spytihněv je postavou velice šťastnou; je to prazvor arcimlucky chudého činy, bohatého slovy. Sympathicky jsou choť a švekrůše Tugomerovy: Zorislava choť do posledních okamžikův oddaná, Grozdana tiše milující dívka, vroucně milující Slovanka. —

»Tugomer« sepsán byl původně prosou. Jurčič ve verš jej obleknuv zdoby mu nedodal. Jeho verš není dosti hladkým ani správným. Překladatel byl bedliv stejného rozměru, jako správného rytmu. Podařiloli se mu stlumočiti pozoru hodné drama velezasloužilého spisovatele slovinského čistým veršem jambickým, pokud sám se domnívá, licencí formalních prostým, soudcové nechat rozhodnou k tomu povolání.

V lázních vöslavských, v úmrtí den Jurčičův r. 1882.

J. P.

TUGOMER.

TRAGOEDIE

OD

JOSEFA JURČIČE.

Ze slovinčiny veršem přeložil

JOSEF PENÍŽEK.

„SLOVANSKÉHO DIVADLA“ SVAZEK XI.

(II. SERIE SV. 1.)

NAKLADATELSTVÍ
FR. ŠVEJDA, Praha-VIII.
KNIHKUPECTVÍ.

„SLOVANSKÉHO DIVADLA“:

- Sv. I. **„Na jednu kartu.“** Drama v 5 jednáních od Henryka Sienkiewiče-Litvoše. Z polského přeložil Lip. Coel. Frič. Překlad spisovatelem autorisovaný. (Ve Varšavě v „Teatrze Rozmaitosci“ poprvé provozováno dne 24. února 1881.) Cena 40 kr.
- Sv. II. **„Výnosné místo.“** Veselohra ve 4 jednáních od A. N. Ostrovského. Z ruského přeložil Em. Vávra. Překlad autorisovaný. (V královském zemském čes. divadle v Praze poprvé hráno dne 8. května 1869.) Cena 30 kr.
- Sv. III. **„Lov mladého krále.“** Původní veselohra v 1 jedn. od Ant. Koukla. Vydání autorisované. Cena 26 kr.
- Sv. IV. **„Sousedé.“** Komédie ve 4 jedn. od M. Baluckého. Z polského přeložil Arnošt Schwab-Polabský. Překlad autorisovaný. (V královském zemském českém divadle v Praze poprvé hráno dne 1. října 1880.) Cena 40 kr.
- Sv. V. **„Kouzelný zápisník.“** Veselohra ve 4 jednáních od Janka Jurkoviče. Z horvatského přeložil Jan Hudec. Překlad autorisovaný. Cena 28 kr.
- Sv. VI. **„Školní inspektor.“** Veselohra v 1 jednání od Kosty Trifkoviče. Ze srbského přeložil Jan Hudec. Překlad spisovatelem autorisovaný. Cena 20 kr.
- Sv. VII. **„Smrt caře Ivana Hrozného.“** Tragoedie v 5 jednáních od Alexěje hraběte Tolstého. Z ruštiny veršem přeložil Jan Němeček. Cena 60 kr.
- Sv. VIII. **„Ochotnické divadlo.“** Veselohra ve dvou jednáních od Michala Baluckého. Z polštiny přeložil Vilém Špaňhel. Cena 26 kr.
- Sv. IX. **„Dravci.“** Komédie ve třech jednáních od G. A. Chruščeva-Sokolníkova. Z ruštiny přeložil J. J. Benešovský-Veselý. Cena 26 kr.
- Sv. X. **Či vinou?** Dramatický obraz v jednom jednání od Henryka Sienkiewiče. Cena 14 kr.

U vydávání II. serie bude rychle pokračováno.

O všech těchto svazcích vyslovily se veškeré naše české i moravské, jakož i mnohé polské, ruské a jihoslovenské časopisy co nejchvalněji, zejména však všeobecně a rozhodně odporučily podnik náš všem ochot. spolkům a přátelům divadla časopisy: Národní Listy, Pokrok, Politik, České Noviny, Divadelní Listy, Opavský Týdeník, Narodnie Noviny, Světozor, Ruch, Paleček, Vídeňský Lev, Podřipan, Šumavan, Tábor, Krakonoš, Svornost, Posel ze Sušice, Ohlas od Nežárky, Literární listy a m. j.

Dramatické básnictví české sotva že počalo se vyvíjeti, dodělalo se místo úspěchu úpadku. Z příčin tohoto neutěšeného zjevu, jichž uvádí se několik, zejména závažná je ona žalující na neblahé poměry našeho divadla českého, jehož správa místo aby příznivému rozvoji domácí produkce pomáhala, spíše překáží. Původní dramatická produkce naše není dosud nad obyčej četná a proto za vděk vzítí nám jest překlady z jiných literatur, dosud nejvíce německé a francouzské. Literatura slovanských, z nichž ruské a polské drama na značném stupni dokonalosti stojí, málo si všímáme, jeť slovanský repertoír u nás valně zanedbán, ač právě tu, nemajíce dosud svého, českého repertoíru, kterýž by poskytoval dobrý a přísný výběr, mohli bychom nedostatek domácí produkce co nejlépe nahraditi výbornými plody literatur nám nejbližších bratrských národů slovanských. Z příčin těch nelze než nový podnik „*Slovanské divadlo*,” jež vydává Lad. Sehnal v Jičíně, a kteréž má býti sbírkou dramatických her slovanských i původních u přísném výběru, s potěšením a přáním vítati, aby úkolu svému: nahraditi citelný nedostatek, jaký jeví se v repertoíru dobrých her našich zejména ochotnických divadel, plně a co nejlépe vyhověl. Nepochybují, že „*Slovanské divadlo*“ stane se *jednou z nejlepších našich sbírek divadelních her*, bude-li se bráti směrem, jakýž vydavatelstvo na počátku mu šťastně určilo a dalo, považujíc podnik svůj za podnik dobré, vlastenecké věci sloužící a nikoli za vydělečný kšeft, jakých u nás nejvíce se vyskytuje, bude-li dále, jak slibuje, vždy zvláštní zřetel míti k našim ochotnickým divadlům, jichž repertoír dosud opravdu velmi nesnadno bylo sestavovati z různých a četných sice, ale málo dobrých sbírek vhodných her — ponejvíce německých a francouzských. Aby pak mnohoslibný podnik tento zabezpečen byl, jest na našich ochotnických spolecích, jednotách a přátelích divadla českého vůbec, aby hojným odbíráním a osvědčováním mu přízně své umožnili mu domoci se úspěchu a žádoucího zdaru.

Divadelní listy č. 19. dne 2. července 1881.

„*Slovanské divadlo*.” Nová divadelní knihovna, *nový podnik s dobrou myšlénkou*, vítáme jej tudíž s radostí. Dostane-li se mu v obecenstvu a zvláště u našich milovníků divadla dostatečné podpory, podá nám řadu her slovanských v českém rouše. Rozumí se samo s sebou, že hleděti se bude k tomu, *aby podán byl výbor*. Knihovna tato určena jest zvláště pro jednoty ochotnické, které, tuším, co se odbírání týče, se nepřetrhnou. Snad i naši správě divadelní v Praze zde něčím poslouženo bude, aby nemusela stále sháněti kusy po všech koutech, jenom nikoliv tam, kde by nejspíše měla. Bude to tedy sbírka slovanských her, a v tom spočívá její těžiště, kterým se také liší od ostatních divadelních knihoven a sbírek. — Jak vydavatelstvo v prospektu oznamuje, má uchystanou celou řadu novějších i starších her polských, ruských, srbsko-horvatských, slovinských, bulharských a původních. *Přejíce „Slovanskému divadlu“ hojného odbytu* těšíme se na pokračování. Sešity *úhledně* jsou upraveny.

Ruoh č. 17. 15. června 1881.

Knihtiskárna
LADISLAVA SEHNALA V JIČÍNĚ.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS

00000373102

